

**PLATA
FORMA
PER LA
LLENGUA**

**Estudi sobre els usos lingüístics a les televisions
privades. El cas de la llengua catalana a les televisions
privades d'àmbit estatal i una aproximació comparativa
a altres estats europeus**

Octubre de 2010

L'estudi present de la Plataforma per la Llengua ha comptat amb la col·laboració de la Fundació ESCACC, que ha elaborat l'apartat "*Part 1. L'ús de la llengua catalana a les televisions privades espanyoles que operen en obert a Catalunya a través de la TDT*" i participat en la redacció d'altres apartats comuns de l'estudi.

Índex de continguts

I. Introducció	6
II. Objectius	9
Part 1. L'ús de la llengua catalana a les televisions privades espanyoles que operen en obert a Catalunya a través de la TDT	10
1. Metodologia i contextualització	11
1.1. Metodologia.....	11
1.1.1. Qüestionari general	11
1.1.2. Programes informatius	11
1.1.3. Productes de ficció	12
1.1.4. Cinema	13
1.2. Períodes analitzats	14
1.3. Marc d'actualitat	14
1.4. Recollida de dades.....	16
1.4.1. Qüestionari general	16
1.4.2. Programes informatius.....	18
1.4.3. Productes de ficció	18
1.4.4. Cinema	18
2. Resultats	20
2.1. Punts clau.....	20
2.1.1. Qüestionari general	20
2.1.2. Programes informatius.....	20
2.1.3. Productes de ficció	20
2.1.4. Cinema	21
3. Desglossament de dades. Estudi de la situació.....	22
3.1. Qüestionari general	22
3.2. Tractament dels informatius	24
3.2.1. Resultats agrupats	30
3.2.2. Resultats de les declaracions en català	31
3.3. Productes de ficció	32
3.4. Cinema	35

Part 2. Els usos lingüístics a les televisions privades d'àmbit estatal a Europa. Comparativa amb el cas del català	39
1. Metodologia	40
2. Resultats dels usos lingüístics a les televisions privades per països	42
2.1. Bèlgica	42
2.1.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió	42
2.1.2. El francès i el neerlandès a les televisions privades generalistes	43
2.2. Bulgària	43
2.2.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió	44
2.2.2. El búlgar a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal	44
2.3. Croàcia	44
2.3.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió	44
2.3.2. El serbocroat a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal	44
2.4. Dinamarca	44
2.4.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió	45
2.4.2. El danès a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal	45
2.5. Eslovàquia	45
2.5.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió	46
2.5.2. L'eslovac a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal	46
2.6. Eslovènia	46
2.6.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió	46
2.6.2. L'eslovè a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal	46
2.7. Estònia	46
2.7.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió	46
2.7.2. L'estonià a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal	47
2.8. Finlàndia	47
2.8.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió	47
2.8.2. El finès i el suec a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal	47
2.9. Islàndia	48
2.9.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió	48
2.9.2. L'islandès a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal	49
2.10. Letònia	49
2.10.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió	49
2.10.2. El letó a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal	50

2.11. Lituània	50
2.11.1.Descripció general dels usos lingüístics a la televisió.....	50
2.11.2.El lituà a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal.....	51
2.12. Luxemburg	51
2.12.1.Descripció general dels usos lingüístics a la televisió.....	51
2.12.2.El luxemburguès, l'alemany i el francès a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal.....	51
2.13. Malta.....	52
2.13.1.Descripció general dels usos lingüístics a la televisió.....	52
2.13.2.El maltès a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal	52
2.14. Noruega	52
2.14.1.Descripció general dels usos lingüístics a la televisió.....	52
2.14.2.El noruec a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal.....	53
2.15. Sèrbia	53
2.15.1.Descripció general dels usos lingüístics a la televisió.....	53
2.15.2.El serbocroat a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal	53
2.16. Suècia.....	53
2.16.1.Descripció general dels usos lingüístics a la televisió.....	53
2.16.2.El suec a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal.....	54
2.17. Suïssa	54
2.17.1.Descripció general dels usos lingüístics a la televisió.....	54
2.17.2.L'alemany, el francès i l'italià a les televisions privades generalistes	54
3. Anàlisi dels resultats. Comparativa amb el cas català	56
III. Conclusions.....	59
IV. Bones pràctiques	61
V. Mesures de pressió	63
VI. Argumentari	64
Glossari.....	66
Fonts.....	69

I. INTRODUCCIÓ

L'"Estudi sobre els usos lingüístics a les televisions privades. El cas de la llengua catalana a les televisions privades d'àmbit estatal i una aproximació comparativa a altres països democràtics europeus" focalitza el seu interès en el tractament que dispensen a la realitat plurilingüística de l'Estat espanyol les televisions privades generalistes d'àmbit estatal que operen en obert a través de la televisió digital terrestre (TDT). I, concretament, se centra en analitzar l'ús de la llengua catalana en el territori de Catalunya. Així mateix, també fa una primera aproximació a altres realitats lingüístiques europees comparables a la catalana per tal de situar l'anàlisi en un context més global.

Cal recordar la importància del paper que desenvolupen els ens de comunicació de masses com a **formes bàsiques d'accés al coneixement** del que depèn gran part de la nostra vida en societat (Giddens, 1989). Així, als continguts difosos per les televisions es transformen en guies d'interpretació de la realitat social i cultural que ens envolta determinant molts aspectes que influeixen les nostres activitats socials. **Una reproducció esbiaixada de la naturalesa plurilingüística de l'estat disminueix les capacitats d'una societat de reconèixer-se heterogènia mentre fa créixer una concepció de normalitat en la uniformitat.**

L'article tercer de la Constitució espanyola, aprovada l'any 1978, estableix que el castellà és la llengua oficial de l'estat, mentre que "la resta de llengües espanyoles seran també oficials a les respectives comunitats autònomes d'acord amb els seus estatuts". A més, s'apunta que "la riquesa de les diferents modalitats lingüístiques de l'Estat és un patrimoni cultural que serà objecte d'**especial respecte i protecció**". El present estudi analitza l'estat actual d'aquesta cohabitació centrant-se en l'àmbit dels mitjans de comunicació de finançament privat.

Des que l'any 1988 es va implementar la "Ley de Television Privada"¹ han nascut a l'Estat les televisions objecte d'aquest estudi. Dues d'elles porten un llarg camí recorregut en el panorama comunicatiu estatal ja que tan Telecinco com Antena 3 van néixer l'any 1990. Per la seva banda, Cuatro va ser creada l'any 2005, un any abans que sorgís La Sexta.

Així, les televisions que han estat objecte de la recerca han estat Telecinco, Antena 3, La Sexta i Cuatro. Des de l'anàlisi de la presència de la llengua catalana en els continguts, es descriu la seva **relació amb la diversitat lingüística de l'Estat**, s'analitza l'estat del **compliment d'aquesta pluralitat** i es fa un esforç per detectar i constatar les **pràctiques habituals** d'aquests mitjans a partir d'exemples concrets i indicadors tan quantitius com qualitius.

Totes elles, que operen a Catalunya des del primer dia d'emissió, han estat sotmeses a

¹ Ley 10/1988, de 3 de mayo, de Televisión Privada

un estudi de situació que s'ha estructurat en quatre parts:

1. Partint d'un estudi previ sobre la normativa aplicable a les televisions de titularitat privada respecte a la llengua, en primer lloc, hem analitzat el **marc lingüístic** actual de cadascuna per saber quin és el **plantejament lingüístic** que regeix els seus continguts tan els informatius com els publicitaris o els corporatius. Aquests aspectes interns rellevants representen el **decorat situacional**.
2. La segona part de l'estudi és la foto fixa, **la plasmació dels conceptes teòrics en els continguts manifestos dels informatius** de la cadena durant el període analitzat. S'ha procedit a fer un seguiment exhaustiu dels **programes informatius** de migdia de totes les cadenes per elaborar una detallada distribució de les tendències que afecten la presència del català en el tractament de la realitat.
3. El tercer bloc està dedicat a l'anàlisi de les **sèries de ficció**, delimitant l'ús que fan del català i dels referents territorials propis en l'àmbit de l'entreteniment.
4. Finalment, el punt que tanca l'informe va estretament lligat amb l'anterior apartat ja que es centra en la detecció de pràctiques que afectin l'ús de la llengua en l'àmbit de la programació de **cinema**.

La segona part de l'estudi versa en una anàlisi comparativa dels usos lingüístics a les televisions privades d'àmbit estatal a Europa.

En aquesta segona part hem fet **una anàlisi de l'accés lingüístic dels teleespectadors d'altres comunitats lingüístiques** comparables al cas català als canals de televisió privats d'àmbit estatal.

Així doncs, per fer la selecció dels casos hem escollit aquelles **llengües oficials en països democràtics europeus que tenen menys parlants que el català** fins a un mínim de 150.000 parlants.

Cal mencionar el fet que per elaborar aquesta **tria ens hem centrat només en el nombre de parlants** i no en la població on la llengua és oficial, perquè això permet ajustar-nos millor als criteris de les companyies privades, més propensos a valorar les estratègies de l'empresa en funció del mercat potencial i factors psicosocials i d'identificació dels consumidors (i no tant del nombre de persones representades per una llengua oficial).

El potencial del mercat català

Segons les dades oficials², el català es troba a la posició 88, respecte al nombre de

² Extret del Web de la llengua catalana: <http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/>

Estudi sobre els usos lingüístics a les televisions privades.

parlants, d'entre les més de 6.000 llengües que hi ha al món. En termes de mercat, la llengua catalana mostra una situació més afavorida que altres llengües oficials de la Unió Europea que, d'altra banda, són parlades per persones que, com els catalans, tenen ple coneixement d'una segona o més llengües. Així, el català és la novena llengua de la Unió Europea segons població en el seu domini lingüístic, i la catorzena pel que fa al nombre absolut de parlants, per sobre de llengües com el maltès, l'estonià, el letó, el lituà, el finès, el danès, l'eslovè o l'eslovac, per citar-ne algunes.

El català no és, doncs, una llengua minoritària, sinó tot al contrari. Segons les darreres dades oficials, té més de 9 milions de parlants, i és oficial en un territori on n'hi viuen més de 13 milions. Si s'observa dins el context de l'Estat espanyol, un 30% dels ciutadans espanyols viuen en territoris on el català és llengua oficial.

A Catalunya concretament, la majoria de la població entén el català (95'1%), un 5% menys respecte al castellà segons dades de la darrera onada del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura. Com a dades indicatives del potencial del mercat catalanoparlant en aquest territori, aquesta font³ també mostra que el 92% dels qui tenen el català com a llengua habitual veuen la televisió, i el 59'6% escolten la ràdio; aquestes xifres són una mica més altes que respecte els qui tenen el castellà com a llengua habitual (un 91'1% en el cas de la televisió i un 47'8% de la ràdio).

Així mateix, en el rànquing de canals de televisió i cadenes de ràdio, la primera posició l'ocupen TV3 i Catalunya Ràdio, ambdues en llengua catalana. També és remarcable el fet que la primera cadena de ràdio privada a Catalunya actualment és RAC1, tal i com queda reflectit en la mateixa font.

³ 4ª onada, 30 de setembre del 2010. Per a més informació, vegeu: <http://www.fundacc.org>

II. OBJECTIUS

L'**absència d'una normativa** estatal que reguli els usos lingüístics de les televisions que operen dins el mapa televisiu espanyol impedeix l'establiment d'uns percentatges mínims d'emissió que garanteixin la visibilitat de les llengües cooficials.

Així doncs, si bé la regulació de l'ús de la llengua en les televisions públiques d'àmbit estatal és mínima, podem dir que la regulació de l'ús de la llengua en l'àmbit de les televisions privades és inexistent. I l'únic esment que se'n fa (article 4 Llei 4/1980) és una referència indirecta a un principi tan genèric com el respecte al pluralisme lingüístic. Principi que a efectes pràctics es tradueix en ben poca cosa, ja que **no preveu de manera clara**, concreta i precisa **cap obligació** quant a l'ús d'una llengua que a la vegada sigui quantificable i, en conseqüència, exigible.

Per tant, la regulació vigent en aquesta matèria es limita a una **mera declaració de principis**, i resta a la voluntat de la cadena televisiva l'ús d'una llengua que no sigui la castellana en les seves emissions televisives.

Davant aquesta desregulació que obvia els principis constitucionals de protecció de la diversitat lingüística, aquest estudi localitza la llengua catalana en el context indicat i classifica les seves aparicions seguint el compliment de diversos objectius:

1. **Analitzar quin tractament fan de la llengua catalana** com a llengua oficial d'una part del territori estatal les televisions privades d'àmbit estatal que operen a Catalunya a través de la TDT en obert.
2. **Fer una aproximació comparativa de la situació del català** respecte a les comunitats lingüístiques europees amb un nombre de parlants inferior davant l'ús de les seves llengües pròpies i oficials a les televisions privades estatals.
3. **Elaborar un catàleg de bones pràctiques**, amb l'objectiu que les televisions privades d'àmbit espanyol l'assumeixin, totalment o de forma progressiva.
4. **Elaborar un llistat de mesures de pressió** que permetin, si s'escau, posar fi a les mancances detectades en aquest estudi pel que fa a la normalització del català en el sector en qüestió.
5. **Redactar un argumentari** que legítimi les accions que es poden emprendre per tal d'aconseguir, si s'escau, una millor i major presència del català a l'Estat espanyol en l'àmbit de les televisions privades.

Part 1. L'ús de la llengua catalana a les televisions privades espanyoles que operen en obert a Catalunya a través de la TDT

1. METODOLOGIA I CONTEXTUALITZACIÓ

1.1. Metodologia

1.1.1. Qüestionari general

Per l'execució d'aquest primer apartat, hem elaborat un qüestionari amb preguntes que corresponen a diferents paràmetres d'anàlisi associats a aspectes que caracteritzen la **relació entre els canals i el tractament de la llengua catalana** i, per extensió, de la resta de llengües cooficials de l'estat. El formulari també inclou aspectes relacionats amb el seu funcionament intern com ara si disposen de la figura del defensor de l'espectador o si practiquen la moderació de comentaris al seu lloc web que puguin ser ofensius per una comunitat lingüística determinada.

Aquesta participació s'ha dut a terme mitjançant l'**enviament de les preguntes**, que han constituït el formulari, a través de correus electrònics a professionals de les televisions. Tots han respost a les mateixes preguntes⁴. Quan alguna cadena ha aportat una dada addicional, s'ha procedit a sol·licitar la mateixa informació a la resta de televisions.

Posteriorment **han retornat el qüestionari emplenat** amb les respostes. Després, els ítems complimentats que han pogut ser comprovats i verificats s'han contrastat mitjançant una recerca que ha inclòs l'observació de les respectives programacions i les converses telefòniques amb els departaments comercials, multimèdia o de producció dels canals.

Tots els professionals entrevistats **comparteixen el rang dels seus càrrecs** ja que són els caps o els coordinadors de la delegació catalana dels serveis informatius de les seves respectives empreses, amb l'excepció del cas de Telecinco, que utilitza l'agència de notícies Atlas, que pertany al Grupo Telecinco, per l'elaboració d'aquesta tasca.

En tots els casos hem necessitat completar i verificar la informació requerida amb consultes directes a membres de la cadena de les corresponents delegacions a Madrid.

1.1.2. Programes informatius

En aquesta segona fase, les peces analitzades han estat els espais informatius del migdia de les televisions Telecinco, Antena 3, La Sexta i Cuatro durant una setmana sencera (de dilluns a diumenge).

Cadascun dels canals s'ha analitzat en una setmana diferent (setmanes consecutives). Aquestes són les dates de la mostra:

⁴Cal deixar constància que els membres contactats han dedicat una atenció a l'estudi desigual, en el casos d'Antena 3 i La Sexta els nivells de col·laboració han estat molt escassos.

- Telecinco: setmana del 5 de juliol de 2010 a l'11 de juliol de 2010
- Antena 3: setmana del 12 de juliol de 2010 al 18 de juliol de 2010
- La Sexta: setmana del 19 de juliol de 2010 al 25 de juliol de 2010
- Cuatro: setmana del 26 de juliol de 2010 a l'1 d'agost de 2010

Per l'anàlisi dels textos mediàtics i la recollida de dades s'ha procedit a la gravació, amb un reproductor gravador de DVD domèstic, de 34,41 hores (2.065 minuts aprox.), amb aquesta distribució per canals:

- Telecinco: 45 minuts d'informatiu x 7 dies= 5,25 hores (315 minuts)
- Antena 3: 60 minuts d'informatiu x 7 dies= 7 hores (420 minuts)
- La Sexta: 85 minuts d'informatiu x 7 dies= 9,91 hores (595 minuts)
- Cuatro: 105 minuts d'informatiu x 7 dies= 12,25 hores (735 minuts)

Tots els programes informatius inclouen espais publicitaris durant la seva emissió. També s'ha respectat la durada desigual⁵ de cada informatiu sense modificar o unificar els temps, per no caure en la reducció subjectiva dels continguts establerts.

L'extracció de dades s'ha realitzat amb el suport de fitxes diàries destinades a organitzar l'observació i recopilació d'informació quantitativa i qualitativa. S'han recollit les dades per dies i després s'han comptabilitzat els totals de la setmana.

S'ha posat l'atenció al tractament que destinen els programes informatius esmentats a les intervencions de les personalitats catalanoparlants i de les persones anònimes catalanes que hi apareixen. Hem seguit uns criteris analítics per delimitar l'objecte d'estudi que es troben explicats al Glossari de l'informe.

1.1.3. Productes de ficció

En primer lloc, les actuacions realitzades en aquest apartat han consistit en la **selecció i visionat de les sèries de ficció estatals** emeses per les cadenes analitzades durant la setmana del 12 al 18 de juliol.

S'ha procedit a trobar l'existència d'escenaris que la ficció identifiqui com a territoris de parla catalana, així com la presència de personatges catalanoparlants o d'origen català.

Ens hem fixat en la totalitat de les sèries programades amb independència de la seva periodicitat, la franja horària on estiguin situades o el públic al que s'adrecin.

Davant la manca de resultats significatius (no se n'havia identificat cap) s'ha allargat el període analitzat als 7 mesos de gener al juliol de 2010.

⁵ La raó que explica les diferències de temps entre els informatius de La Sexta i Cuatro i la resta és l'extensa durada dels espais publicitaris que s'emeten entre el bloc de notícies d'informació general i les notícies esportives.

Per tant, en aquest apartat s'analitza, per una banda, la setmana triada inicialment i, per l'altra, els set mesos de gener a juliol de 2010. Durant el primer període d'anàlisi el treball de camp ha estat molt més exhaustiu, ja que s'han visionat les produccions emeses, mentre que en el període temporal ampliat a 7 mesos s'ha estudiat la programació. Pel que fa als resultats, els oferirem per separat i de forma conjunta.

1.1.4. Cinema

Aquest darrera part de l'estudi de situació s'ha dividit en dos grups en funció del material analitzat. El primer grup és el de les pel·lícules anglosaxones i, el segon, el de les pel·lícules produïdes i estrenades en català.

Primer grup: pel·lícules de parla anglesa

En el primer grup s'ha estudiat el tractament del català en l'emissió de pel·lícules de parla anglesa.

Després de preparar un qüestionari per la recollida de dades, es va fer la recopilació de totes les pel·lícules programades pels quatre canals durant la setmana del 19 al 25 de juliol.

Un cop elaborat el llistat, es van separar les pel·lícules que han estat doblades al català per TV3. Així, aquestes són les que s'analitzaran, ja que **TV3 ofereix la traducció catalana de manera gratuïta a tot emissor o distribuïdor que ho sol·liciti**, sempre que acrediti prèviament que disposa dels drets per a l'explotació del producte, tal com van afirmar fonts consultades de TV3.

Hem fet aquesta tria per detectar si els films que estan doblats al català per TV3 han estat programats en català, o si la seva versió en català era accessible a través del sistema DUAL o de subtítols. Aquesta verificació s'ha fet mitjançant la relació de les més de 8.000 pel·lícules doblades al llarg de la història de TV3 que ens ha facilitat el seu departament de Producció aliena.

Un cop realitzat aquest **filtratge** hem contestat el qüestionari que preguntava si les pel·lícules seleccionades (un total de sis al llarg de la setmana en el conjunt de les quatre televisions analitzades) havien estat emeses en català o bé programades amb l'opció DUAL o subtítols en català.

Aquest treball de camp ens ha permès investigar les pràctiques portades a terme pel que fa al respecte de la realitat plurilingüística de l'Estat.

Segon grup: pel·lícules produïdes i estrenades en català

El segon grup de pel·lícules analitzades és el de les pel·lícules produïdes i estrenades en català. Analitzem el tractament que han tingut per part de les televisions.

S'han definit dos llistats:

- 1) Les **15 produccions més taquilleres** del cinema català dels últims cinc anys, amb els títols estrenats entre el 2005 i el 2009. Aquesta relació ens l'ha proporcionat

l'Acadèmia del Cinema Català.

- 2) Les **10 de les pel·lícules catalanes produïdes i estrenades en català més rellevants** dels darrers quatre anys. En aquest cas es tracta d'una selecció pròpia.

A partir d'aquí, la metodologia emprada ha estat comprovar quines de les 25 pel·lícules assenyalades han estat programades per les televisions durant els últims anys.

Per fer-ho, ens hem posat en contacte amb les productores dels films tant per via telefònica com per correu electrònic. Quan la seva resposta ha estat afirmativa s'ha procedit a respondre el mateix qüestionari utilitzat amb les pel·lícules anglosaxones.

1.2. Períodes analitzats

Pel que fa a l'anàlisi dels espais informatius s'ha procedit a analitzar cadascun dels canals en una setmana diferent i aquestes han estat consecutives, sent aquestes les dates de la mostra:

Períodes analitzats. Juliol 2010

DI	dt	dm	dj	dv	ds	dg
			1	2	3	4
5	6	7	8 Telecinco	9	10	11
12	13	14	15 Antena 3	16	17	18
19	20	21	22 La Sexta	23	24	25
26	27	28	29 Cuatro	30	31	1/8

1.3. Marc d'actualitat

L'**observació dels continguts informatius** emesos per les televisions va començar el dia 5 de juliol amb el visionat dels espais de *Telecinco*.

La primera setmana va coincidir amb el període marcat pel ressò de la sentència del **Tribunal Constitucional sobre l'Estatut de Catalunya** que retallava les aspiracions catalanes en matèria de llengua, justícia, distribució territorial i competències tributàries.

Entre d'altres rebaixes, el dictat impedia al català ser declarat com a llengua d'ús preferent als mitjans de comunicació. Tot just quatre dies més tard es va fer pública la **sentència íntegra** que fou el preludi de la **multitudinària manifestació** pels carrers de Barcelona del 10-J.

Juntament a aquest fet, l'actualitat es veu polaritzada per la consecució del **campionat mundial de futbol 2010** per part del combinat estatal. Aquest esdeveniment acaba ocupant la primera pàgina informativa durant les dues primeres setmanes analitzades

mentre les altres notícies li cedeixen un protagonisme gairebé absolut. Això ho comprovem amb especial èmfasi els tres darrers dies de la primera setmana de seguiment, a Telecinco, i els dos primers de la segona setmana, ja a Antena 3.

Tot i que la repercussió del triomf esportiu es dilata al llarg de tot el procés d'anàlisi, un cop superada l'excepcionalitat d'aquest període, l'actualitat es centra en l'últim mes d'activitat política abans de les vacances d'estiu fixant l'interès en el **debat de política general**, dels dies 14 i 15 de juliol, que s'emmarquen encara en el període d'anàlisi de les notícies d'Antena 3.

A partir de la tercera setmana de recerca, quan encetem el visionat dels informatius de La Sexta, les notícies de **successos**, com l'accident mortal ocorregut al parc d'atraccions del Tibidabo (atracció "El Pèndol") i el tràgic desenllaç del festival de música "Loveparade" celebrat a Alemanya, comparteixen la primera línia informativa amb la vaga encoberta de controladors aeris que pateixen els aeroports estatals.

Finalment, l'aprovació per part del Parlament de Catalunya de la Iniciativa Legislativa Popular (ILP) en favor de l'**abolició de les curses de braus** a partir de l'any 2012 i la posterior polèmica generada atrau l'interès mediàtic tant estatal com internacional durant la darrera setmana d'estudi, com comprovem observant les evolucions dels espais informatius de Cuatro.

Simultàniament es succeeixen les notícies **pròpies de la temporada estiuenca**, de caire preventiu, com les que parlen de les altes temperatures o les alertes dels perills a la carretera. Aquestes peces es repeteixen durant la totalitat del període d'estudi.

Marc d'actualitat. Juliol 2010

DL	DT	DM	DJ	DV	DS	DG
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
Sud-àfrica 2010	Sud-àfrica 2010	Sud-àfrica 2010	Sud-àfrica 2010	Publicació sentència Estatut Sud-àfrica 2010	Manifestació 10-J Sud-àfrica 2010	Sud-àfrica 2010
12	13	14	15	16	17	18
Reacció Sud-àfrica 2010	Reacció sud-àfrica 2010	Debat política gral.	Debat política gral.		Accident atracció "El Pèndol" Tibidabo	Reacció accident "El Pèndol" Tibidabo
19	20	21	22	23	24	25
Inici vaga encoberta controladors aeris "El Pèndol"	"El Pèndol"				Accident "Loveparade" Disburg	Reacció accident "Loveparade" Disburg
26	27	28	29	30	31	1/8
Reacció "Loveparade"	Expectació prèvia a la votació curses de braus	Abolició al Parlament curses de braus	Reacció abolició curses de braus	Reacció abolició curses de braus		

1.4. Recollida de dades

L'extracció de dades en les diferents fases de l'estudi ha comptat amb l'assistència de fitxes que han guiat l'obtenció d'informació. S'ha elaborat un formulari específic per cadascuna de les quatre parts de l'estudi.

1.4.1. Qüestionari general

Amb aquesta fitxa es vol aconseguir recollir informació a partir d'una combinació de preguntes obertes i tancades que conformen un qüestionari obert que es pot ampliar a voluntat de l'entrevistat si considera que pot aportar alguna dada d'interès addicional. També s'hi inclouen subpreguntes que busquen aprofundir en la matèria estudiada. La recollida de dades s'ha realitzat **una sola vegada** al llarg de l'estudi i s'han introduït en un document informàtic.

Model de fitxa dedicat a cadascuna de les quatre televisions analitzades

Qüestionari general			
	Canal	Pregunta	Resposta
1		Disposa de programació en català?	
2		Fan desconnexions? En cas afirmatiu, emeten anuncis en català a les desconnexions?	
3		Disposen d'algun llibre d'estil que reculli qüestions lingüístiques?	
4		Disposen de defensor de l'espectador? Si és el cas, reben queixes per afers lingüístics?	
5		Disposen de català a les seves pàgines web? (especificar què ofereixen en català)	
6		Hi ha moderació de comentaris en la web que puguin ser ofensius per a una comunitat lingüística determinada?	
7		Disposen de teletext en català?	
8		La seva publicitat exterior (la del carrer) i en premsa es realitza en català?	
9		Tracten d'igual forma les llengües cooficials de l'Estat que les llengües estrangeres? (explicar diferències)	
10		Altres (informació addicional que l'entrevistat cregui convenient especificar)	

1.4.2. Programes informatius

El qüestionari que correspon a aquest bloc està dividit en dues parts. Tot i que en ambdues parts coincideixen les mateixes preguntes, una està dedicada a la recopilació d'informació referent a les **personalitats** aparegudes als informatius, mentre que l'altra classifica les dades relacionades amb les aparicions de **persones anònimes**. Cada fitxa recull la informació extreta d'**un sol informatiu diari**. Posteriorment s'han registrat les dades en un document informàtic d'on s'ha fet la suma setmanal de cada cadena analitzada. Al final del procés de recollida s'ha fet la suma total de les quatre setmanes d'anàlisi i les freqüències relatives.

Model de fitxa, de periodicitat diària

Extracció de dades. Dia:			
	Canal	Pregunta	Resposta
1		Apareixen personalitats (polítics i figures públiques) catalanoparlants (=que saben parlar català)?	Si/no
2		Si la resposta és Si: quantes?	
3		De la quantitat de la resposta 2, quantes declaracions han estat fetes només en castellà?	
4		De la quantitat de la resposta 2, quantes declaracions han estat fetes en català sense subtítols ni traducció simultània?	
5		De la quantitat de la resposta 2, quantes declaracions han estat fetes en català amb subtítols?	
6		De la quantitat de la resposta 2, quantes declaracions han estat fetes en català amb traducció simultània?	
7		Apareixen persones anònimes catalanes fent declaracions (entrevistes al carrer relatives a un succés o una informació,...)?	Si/no
8		Si la resposta és Si: quantes?	
9		De la quantitat de la resposta 2, quantes declaracions han estat fetes en castellà?	
10		De la quantitat de la resposta 2, quantes declaracions han estat fetes en català sense subtítols ni traducció simultània?	
11		De la quantitat de la resposta 2, quantes declaracions han estat fetes en català amb subtítols?	
12		De la quantitat de la resposta 2, quantes declaracions han estat fetes en català amb traducció simultània?	

1.4.3. Productes de ficció

Aquesta és una fitxa breu encapçalada per una pregunta i una subpregunta que filtren les sèries que són rellevants per al desenvolupament de l'informe. Les produccions que superen aquesta pregunta són sotmeses a la resta del qüestionari. La recollida s'ha realitzat **una vegada** al llarg de l'estudi **pel conjunt de sèries de ficció** programades durant el període analitzat. Les dades s'han introduït directament en un document informàtic.

Model de fitxa, per les sèries de ficció

Extracció de dades. Sèrie:			
Núm.	Canal	Pregunta	Resposta
1		Quantes sèries han programat al llarg de la setmana? (Quantes són espanyoles?)	
2		Emeten alguna sèrie que transcorri en algun territori de parla catalana?	
3		Si és que sí, hi apareix algun personatge de parla catalana?	
4		Si és que sí, apareix a la sèrie parlant en català o, es desprèn en algun moment que el català és la seva llengua?	

1.4.4 Cinema

L'estudi dels films analitzats al primer grup d'aquesta part (pel·lícules de parla anglesa) es realitza mitjançant una fitxa de quatre preguntes, on la primera filtra la informació i separa les pel·lícules que han estat doblades al català de les que no. El formulari cerca informació sobre les característiques lingüístiques de l'emissió.

A diferència d'aquests films que integren el primer grup, desconeixem si les pel·lícules que formen el segon grup d'estudi (pel·lícules produïdes i estrenades en català) han estat programades pels canals analitzats. Per esbrinar-ho recorrem a un formulari que segueix l'estructura de continguts descrita anteriorment. Una pregunta filtra les pel·lícules emeses de les que no ho han estat. Les primeres són sotmeses a la resta de preguntes. La recollida s'ha realitzat una vegada al llarg de l'estudi per cada film durant el període analitzat. Les dades s'han registrat directament a un document informàtic.

Models de fitxa, per les pel·lícules de cinema

Extracció de dades. Pel·lícula (Grup A – Pel·lícules anglosaxones):			
Núm.	Canal	Pregunta	Resposta
1		Té doblatge en català?	
2		Si és afirmatiu: L'han programat en català? L'han programat en Dual en català? L'han programat en subtítols en català?	

Extracció de dades. Pel·lícula (Grup B – Pel·lícules produïdes en català):			
Núm.	Canal	Pregunta	Resposta
1		Han passat alguna d'aquestes pel·lícules?	
2		Si és afirmatiu: L'han programat en VO en català? L'han programat en Dual en català? L'han programat en subtítols en català?	

2. RESULTATS

2.1 Punts clau

En aquest capítol s'exposen els resultats més remarcables de l'estudi. Un cop s'ha procedit al registre de les dades obtingudes a partir dels mecanismes exposats, la informació més rellevant s'ha resumit en aquests *Punts clau*. La informació es divideix en els quatre apartats que conformen l'estudi.

2.1.1. Qüestionari general

El Qüestionari general, pensat com una primera aproximació a la relació que mantenen les televisions privades d'àmbit estatal que operen a Catalunya en obert a través de la TDT amb la realitat plurilingüística de l'estat:

- Denota un **creixent descens de la sensibilitat respecte la problemàtica lingüística estudiada**. Destaquen aspectes com l'eliminació de les programacions en altres llengües, la desaparició d'algunes de les desconnexions territorials o l'absència de català en les seves pàgines web.
- En tots els casos la situació és d'absència total de l'ús de la llengua catalana.

2.1.2 Programes informatius

Del seguiment i anàlisi exhaustiu dels programes informatius per conèixer la presència de la llengua en el tractament de la realitat, se'n desprèn que, quan agrupem els resultats de totes les televisions:

- **el 78,2%** del total de les declaracions de personalitats catalanoparlants aparegudes han estat realitzades **en castellà**, per un encara més marcat **96%** d'aquelles realitzades per persones anònimes.
- Del tractament de les intervencions fetes **en català** per les personalitats s'observa una majoria del **58,8%** que han estat **subtitulades**, mentre que en el grup de les persones anònimes ha estat del **66,6%**. La resta de declaracions realitzades en català s'han doblat al castellà (o bé han quedat exemptes de subtítols i de traducció, en casos excepcionals)
- Les dades desagregades per canals aporten algunes variacions, tal com veurem més endavant.

2.1.3 Productes de ficció

L'estudi dels Productes de ficció per conèixer el tractament de l'objecte d'estudi en l'àmbit de l'entreteniment deixa uns resultats contundents:

- **Cap de les sèries programades** han transcorregut en algun territori de parla

catalana. Aquestes dades han coincidit en els dos períodes analitzats, el curt i analitzat empíricament, d'una setmana de juliol, i el llarg, basat en l'observació de la programació, que s'ha fixat en els set mesos superats (gener-juliol) de l'any 2010.

2.1.4. Cinema

Per la seva banda, amb el treball de camp realitzat en l'àmbit del **Cinema** hem aprofundit en la detecció de comportaments que afecten la presència de la llengua i la possibilitat de veure les pel·lícules en català. Com s'ha apuntat, aquest apartat s'ha dividit en dos grups:

- En el primer grup (pel·lícules de parla anglesa) s'ha comprovat que el 20,6% dels films emesos per totes les televisions analitzades durant una setmana de juliol disposen de doblatge en català i en cap cas s'ha pogut consumir en aquesta llengua, ni en DUAL ni subtitulat.

I això ocorre quan recordem que TV3 ofereix la traducció catalana a les televisions privades gratuïtament, tal i com hem vist anteriorment.

- Al segon grup (pel·lícules de producció catalana) hem vist com només una de les 25 pel·lícules produïdes i estrenades en català que conformaven els dos llistats, el de les més taquilleres i les més rellevants, han estat programades en algun moment de la història de Telecinco, Antena 3, La Sexta o Cuatro. A més, aquesta pel·lícula va ser emesa doblada al castellà com explicarem més endavant.

3. DESGLOSSAMENT DE DADES. ESTUDI DE LA SITUACIÓ

3.1. Qüestionari general

Les dades recollides en aquest apartat inicial “**Qüestionari General**”, permeten realitzar una exposició organitzada dels resultats, en ressalten els punts clau i demostren com les televisions analitzades es desenten del pluralisme lingüístic de l'estat.

Després de finalitzar les entrevistes amb els quatre professionals de les cadenes privades objecte del nostre estudi, s'observen els següents resultats (Quadre 1):

Actualment Telecinco, Antena 3, La Sexta i Cuatro no disposen de cap franja reservada a la programació en català ni realitzen desconexions territorials. En el cas de Telecinco, la cadena va apuntar que això succeeix des de fa 7 anys, quan es va fer la darrera desconexió en català. En paral·lel a aquesta situació, tampoc emeten anuncis en català.

També hi ha hagut unanimitat quan han estat preguntades per l'existència del **defensor de l'espectador**. En l'actualitat, cap d'elles disposa d'aquesta figura pensada per oferir una comunicació directa amb l'espectador a qui li permeti adreçar queixes o suggeriments relacionats amb afers lingüístics. Únicament Antena 3 ha disposat d'aquest càrrec en algun moment de la seva història (2002) però va ser dissolt poc després.

Pel que fa als usos lingüístics dels serveis propis de cada canal també topem amb uns resultats contundents: cap d'ells **no disposa de català a la seva pàgina web**. De fet, per l'usuari no existeix la possibilitat de seguir els continguts web en català ni en cap altra llengua que no sigui la castellana. D'altra banda, **tampoc ofereixen un servei de Teletext en llengua catalana**.

Per altra banda, informant-nos sobre el vessant més interactiu de la relació de les televisions amb els usuaris dels seus llocs web, hem preguntat si hi ha **moderació de comentaris al web que puguin ser ofensius per una comunitat lingüística determinada**. Totes les respostes han estat afirmatives, excepte en el cas de Telecinco, que s'ha escudat en la llibertat d'expressió imperant en les fòrums adjunts a la web. De les televisions que moderen els comentaris, La Sexta ha manifestat que segueixen criteris ètics i morals alhora d'eliminar els comentaris que puguin ferir sensibilitats de qualsevol grup social, d'igual manera que ho fan a Cuatro tot i que han puntualitzat que no s'han trobat mai en la situació concreta d'haver d'eliminar comentaris per qüestions de respecte a una comunitat lingüística.

Quadre 1. Respostes per canal "Qüestionari General"

	Pregunta	Telecinco	Antena 3	La Sexta	Cuatro
1	Programació en català	NO	NO	NO	NO
2	Desconnexions	NO	NO	NO	NO
3	Llibre d'estil	SI	NO	NO	SI
4	Defensor de l'espectador	NO	NO	NO	NO
5	Català a la web	NO	NO	NO	NO
6	Moderació comentaris web	NO	SI	SI	SI
7	Teletext en català	NO	NO	NO	NO
8	Publicitat en català	NO	NO	NO	NO
9	Tractament igual llengües	SI	SI	SI	NO

Cap de les televisions escrutades realitza la seva **publicitat exterior** o en **premsa** en llengua catalana.

Per acabar, preguntades sobre si disposen d'algun **llibre d'estil que reculli qüestions lingüístiques**, dues de les televisions, Telecinco i Cuatro, han respost que si, mentre que Antena 3 i La Sexta no es ceneixen a cap reglament intern.

Tenint en compte aquest plantejament estilístic s'ha volgut aprofundir en el tractament que dispensen a les llengües cooficials de l'estat i a les llengües estrangeres en els seus espais informatius. S'han detectat variacions significatives que afecten el comportament de les diferents televisions davant aquests dos grups de llengües.

Malgrat que Telecinco, Antena 3 i La Sexta argumenten que **tracten igual les llengües estatals** -que no són la castellana- **que les estrangeres**, apareixen algunes diferències (Quadre 2):

Telecinco reconeix que subtitula les intervencions fetes en català però que depenent de la poca durada de la declaració feta en alguna llengua estrangera, aquesta pot ser traduïda.

Antena 3 afirma que les intervencions de les autoritats i personalitats –sense diferenciar l'origen– es subtitulen perquè se'ls escolti en la llengua pròpia, mentre que als personatges anònims se'ls tradueix simultàniament (el periodista explica el que està dient el subjecte).

A La Sexta ens han explicat que totes les declaracions realitzades, en qualsevol dels dos grups de llengües, són subtitulades, per bé que puntualment pot haver-hi excepcions.

En canvi, **el cas de Cuatro és diferent**. Argumenten que, com marca el llibre d'estil de la

cadena, dins del pluralisme lingüístic estatal subtitulen i no acostumen a doblar, mantenint la veu en la llengua original. Les úniques excepcions les podem trobar quan la intervenció és tan breu que no deixa apreciar el subtítol. Per contra, a conseqüència d'un recent canvi de les normes d'estil en referència a les llengües estrangeres, aquestes sempre es doblen al castellà.

Quadre 2. Comparació per canals del tractament de les llengües estatals que no són el castellà i les llengües estrangeres⁶

	Personalitats catalanoparlants		Persones anònimes	
	Llengües estatals	Llengües estrangeres	Llengües estatals	Llengües estrangeres
Telecinco	Subtítols	subtítols	subtítols	subtítols
Antena 3	Subtítols	subtítols	traducció simultània	traducció simultània
La Sexta	Subtítols	subtítols	subtítols	subtítols
Cuatro	Subtítols	traducció simultània	subtítols	traducció simultània

3.2. Tractament dels informatius

Aquests són els resultats del seguiment exhaustiu i empíric dels espais informatius que s'ha centrat en el tractament que reben les intervencions inserides dels individus catalanoparlants que hi apareixen. S'ha fet una tasca de classificació i interpretació dels textos mediàtics difosos vinculats al tractament de la realitat.

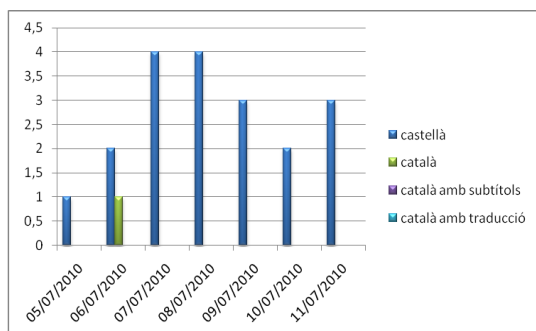
En primer lloc, s'explicarà el buidat dels continguts cadena per cadena, fent una combinació entre les dades absolutes i les relatives per obtenir una informació més completa de l'estudi. Després apuntarem els resultats agrupats dels quatre mitjans privats. Per últim desagregarem les dades corresponents a les intervencions fetes en català.

Primera setmana. Informatius Telecinco

La **primera setmana** (05/07/2010-11/07/2010) ha correspost a l'anàlisi dels informatius de **Telecinco**.

Figura 1. Tractament lingüístic diari de Telecinco. Personalitats catalanoparlants (en xifres absolutes)

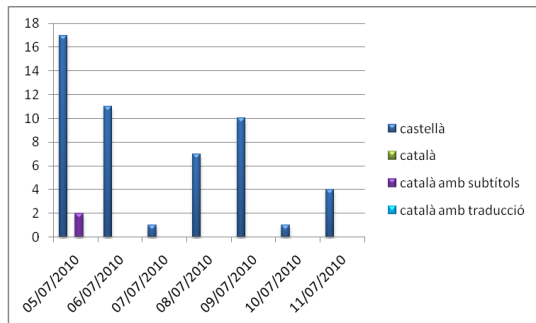
⁶ Segons fonts de les pròpies cadenes.

S'observa un patró clar que es repetirà en la resta de cadenes amb més o menys similitud. Les personalitats que no usen el castellà habitualment apareixen fent-ho en aquests espais informatius. Les dades no deixen gaires dubtes: ocorre en el **95%** (19 persones de 20) de les intervencions de personalitats, i en el **96,2%** (51 persones de 53) de les fetes per persones anònimes.

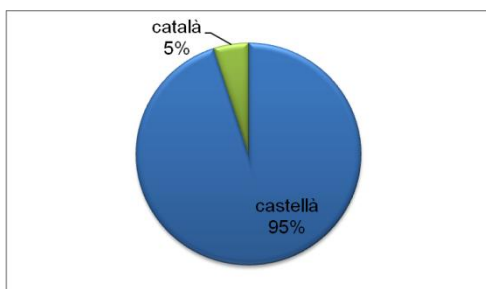
En tota la setmana només una figura pública ha aparegut expressant-se en català (**5%** del conjunt "personalitats") en una situació comunicativa responnent a les preguntes dels periodistes a peu de carrer⁷. La immediatesa i la brevetat de la declaració han provocat que no es subtítolés ni es doblés, una situació que no es torna a repetir al llarg de la setmana.

Figura 2. Tractament lingüístic diari de Telecinco. Persones anònimes catalanes (en xifres absolutes)

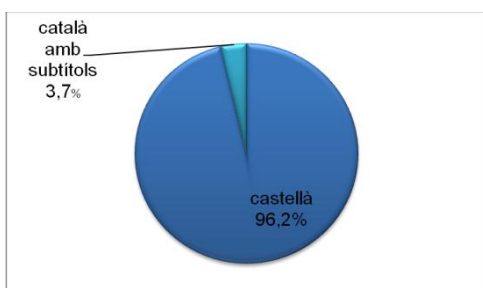
⁷ **Telecinco 06/07/2010** El President de la Generalitat Valenciana, Francisco Camps, realitza una breu declaració en valencià sense subtítols ni traducció simultània al voltant de la detenció del president de la Diputació d'Alacant.

Figura 3. Resultats totals de la setmana de Telecinco. Personalitats catalanoparlants (en percentatges)

Pel que fa a les intervencions fetes en català per persones anònimes, n'han estat dues i subtítolades, el que representa el **100%** de les realitzades en català i el **3,7%** del total de les fetes per aquest conjunt.

Figura 4. Resultats totals de la setmana de Telecinco. Persones anònimes catalanes (en percentatges)

Segona setmana. Informatius Antena 3

La **segona setmana** (12/07/2010-18/07/2010) dedicada al visionat de les notícies d'**Antena 3** ha proporcionat els següents resultats⁸. Com s'ha explicat a l'apartat *Marc d'Actualitat*, aquesta setmana va quedar notablement marcada per un fet esportiu important que va condicionar les evolucions dels informatius. Així el nombre d'aparicions tan de personalitats catalanoparlants (9) com de persones anònimes (11) són més escasses, havent-hi una jornada en la que no apareix cap representant dels dos grups

Figura 5. Tractament lingüístic diari d'Antena 3. Personalitats catalanoparlants (en xifres absolutes)

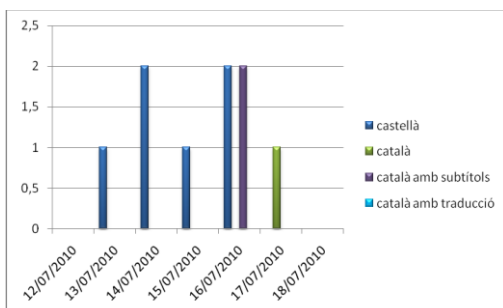
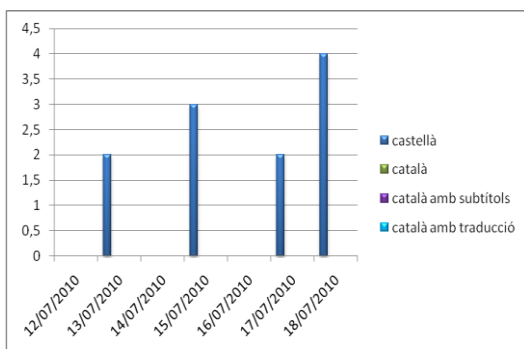

Figura 6. Tractament lingüístic diari d'Antena 3. Persones anònimes catalanes (en xifres absolutes)

⁸ Els informatius d'*Antena 3* presenten dificultats alhora d'ubicar geogràficament les notícies presentades.

Un **66,6%** de les intervencions de personalitats emeses per Antena 3 s’han expressat en castellà (Figura 7) i un **100%** de les declaracions de persones anònimes també (Figura 8). Només 3 intervencions de personalitats s’emeten en català. Dues es subtitulen mentre que una no es subtitula ni es dobla⁹, és a dir, el **66,6%** i el **33,3%** de les declaracions fetes a Antena 3 en llengua catalana.

Figura 7. Resultats totals de la setmana Antena 3. Personalitats catalanoparlants (en percentatges)

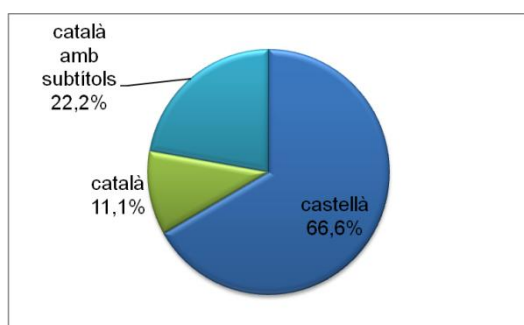
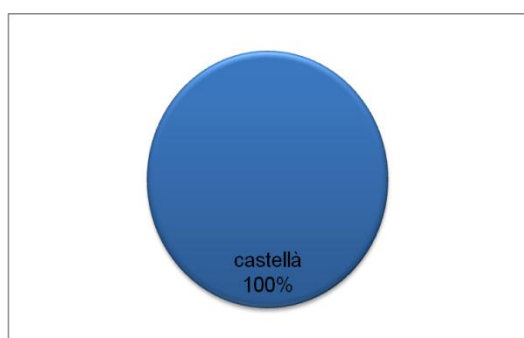

Figura 8. Resultats totals de la setmana Antena 3. Persones anònimes catalanes (en percentatges)

⁹Antena 3: 17/07/2010: Xavi Hernández, futbolista, parla en català sense subtítols en situació comunicativa amb l’home que li havia pintat un retrat, pel que no es dirigeix al periodista. La comptabilitzem com a intervenció en “català sense subtítols ni traducció simultània”.

Tercera setmana. La Sexta

La **tercera setmana** (19/07/2010-25/07/2010) arriba el torn d'analitzar els espais informatius de **La Sexta**. El seu desenvolupament aporta unes xifres d'aparició més nombroses, després de la baixada patida l'anterior setmana, reflectits a la Figura 9 i 10. Tot i així, les dades extretes són concloents.

Figura 9. Tractament lingüístic diari La Sexta. Personalitats catalanoparlants (en xifres absolutes)

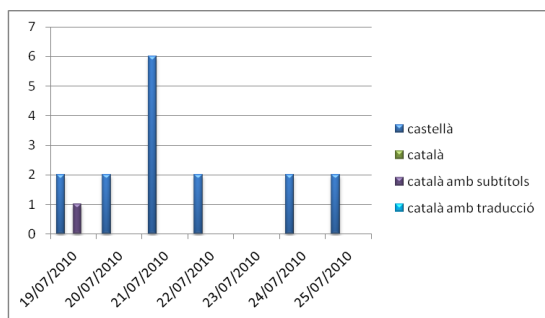
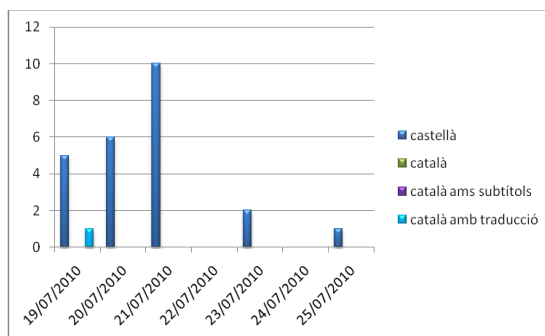
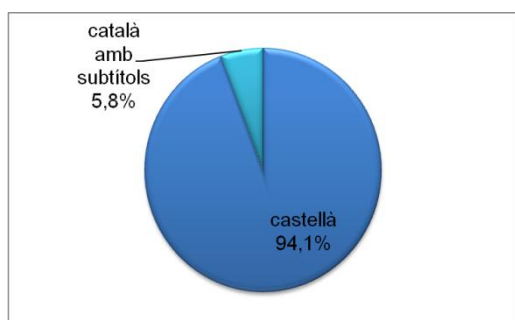

Figura 10. Tractament lingüístic diari La Sexta. Persones anònimes catalanes (en xifres absolutes)

Un total del **94,1%** (16 de 17 persones) de les personalitats realitzen declaracions en castellà, per un testimonial **5,8%** (1) que correspon a l'única intervenció feta en català, subtítolada per la cadena (Figura 11).

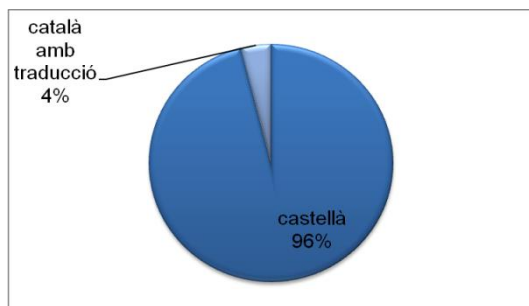
Figura 11. Resultats totals de la setmana La Sexta. Personatges catalanoparlants (en percentatges)

Els resultats pertanyents al conjunt de persones anònimes aparegudes són molt similars. Un elevat **96%** (24 de 25 persones) intervé en castellà, per una persona que ho

fa en català, declaració que és traduïda al castellà simultàniament¹⁰ (Figura 12).

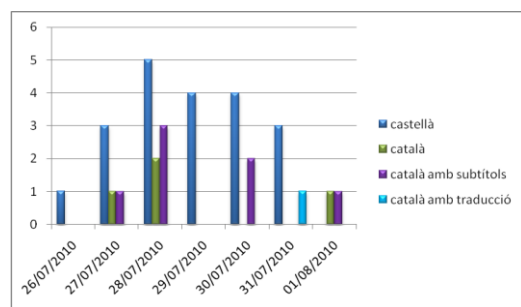
Figura 12. Resultats totals de la setmana La Sexta. Persones anònimes catalanes (en percentatges)

Quarta setmana. Cuatro

La **quarta i darrera setmana** de seguiment (26/07/2010-01/08/2010) ha coincidit amb l'estudi del tractament de la realitat per part dels informatius de **Cuatro**. Cal remarcar que ha estat la televisió on s'han comptabilitzat més aparicions en tots dos conjunts de la mostra arribant a la xifra de **32** personalitats i **64** persones anònimes. Aquest fet ha diversificat els resultats, sobretot en el cas del primer conjunt (Figures 13 i 15).

Figura 13. Tractament lingüístic diari Cuatro. Personalitats catalanoparlants (en xifres absolutes)

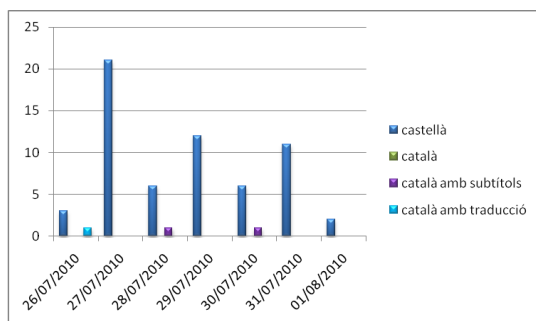
Així, el **62,5%** (20 de 32 persones) de les figures públiques ha intervingut en castellà, el **21,8%** (7 de 32 persones) ho ha fet en català amb subtítols i un **12,5%** (4 de 32 persones) de declaracions s'han emès en català sense subtítols ni traducció¹¹, el que representa que el **33,3%** del total d'intervencions fetes en català per les personalitats s'han mantingut en la llengua original prescindint de cap operació de traducció al castellà.

¹⁰ **La Sexta 19/07/2010**:: Afegim com a declaració de "persones anònimes catalanes" l'aparició d'una pancarta en català on posa "Catalunya vol toros" traduïda simultàniament al castellà per la presentadora. Interpretem que es tracta d'una intervenció escrita d'un o més ciutadans.

¹¹ **Cuatro 27/07/2010**:: emissió d'un tall on apareix en imatge el President del Parlament de Catalunya comunicant en català el resultat d'una votació passada, relacionada amb el debat taurí. La intervenció és interrompuda uns segons després pel periodista que no comenta el contingut del missatge d'Ernest Benach. Comptabilitzat com "personalitat" que declara en "català sense subtítols ni traducció".

01/08/2010 El president del F.C. Barcelona, Sandro Rosell, realitza dues intervencions comptabilitzades independentment. La primera es tracta d'una enumeració en "català sense subtítols ni traducció" dels títols guanyats pel jugador a qui està acomiadant, un missatge fàcilment desxifrabla. L'altra és en "català amb subtítols".

Figura 14. Tractament lingüístic diari Cuatro. Persones anònimes catalanes (en xifres absolutes)

En el dens segon conjunt (Figura 14), els individus anònims han parlat en castellà en el **95,3%** d'intervencions (61 de 64 persones), per dues persones que ho han fet en llengua catalana amb subtítols (**3,1%**) i una que ha estat traduïda simultàniament (**1,5%**) (Figura 16).

Figura 15 – Resultats totals de la setmana Cuatro. Personalitats catalanoparlants (en percentatges)

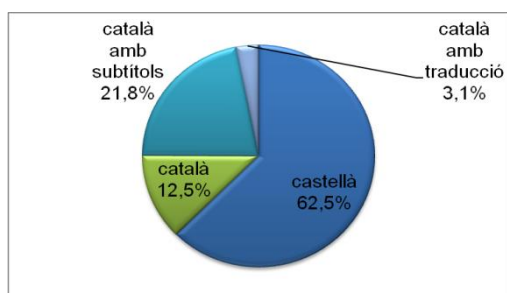
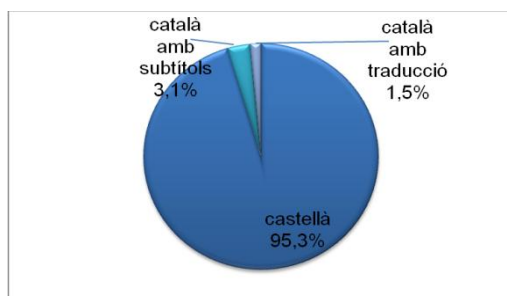

Figura 16. Resultats totals de la setmana Cuatro. Persones anònimes catalanes (en percentatges)

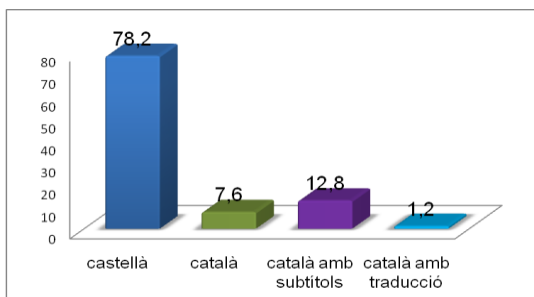
3.2.1. Resultats agrupats

Si **agrupem els resultats** de Telecinco, Antena 3, La Sexta i Cuatro veiem les dades totals del mes.

Al primer conjunt, il·lustrat amb la Figura 17, en el que hem localitzat les aparicions de personalitats i **figures públiques catalanoparlants**, observem com el **78,2%** (61 de 78 persones) s'han realitzat en castellà, el **12,8 %** (10 de 78 persones) han estat realitzades en català amb subtítols, el **7,6%** (6 de 78 persones) s'han fet en català sense subtítols ni traducció i només una personalitat s'ha expressat en català amb traducció simultània,

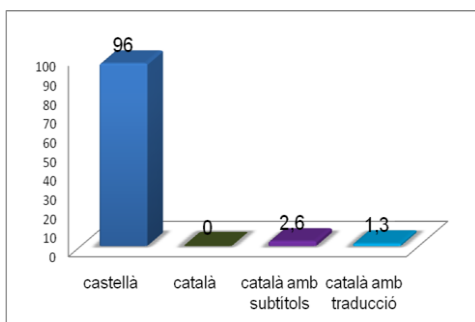
el que representa un insignificant **1,2%**¹².

Figura 17. Resultats totals del mes. Personatges catalanoparlants (en percentatges)

El segon conjunt, que comprèn les aparicions de **persones anònimes catalanes** al llarg de tots els informatius dels quatre canals analitzats, proporciona uns resultats més extrems. El **96%** (147 de 153 persones) de les intervencions s'han realitzat en llengua castellana, en comparació amb uns minsos **2,6%** (4 de 153 persones) fetes en català amb subtítols i un **1,3%** (2 de 153 persones) que suma les realitzades en català i emeses amb traducció simultània. No s'ha comptabilitzat cap intervenció al camp "català sense subtítols ni traducció simultània" (Figura 18).

Figura 18. Resultats totals del mes. Persones anònimes catalanes (en percentatges)

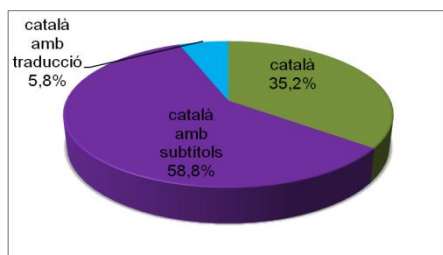
3.2.2. Resultats de les declaracions en català

Finalment, hem **aïllat els resultats** que inclouen les **declaracions fetes en català** a les quatre cadenes per esbrinar els percentatges totals del mes i perquè ens indiquin les tendències generals que afecten la presència del català en l'àmbit dels informatius. Seguem dividint la mostra en dos conjunts.

De les declaracions fetes en català per part de les **personalitats**, una majoria del **58,8%** (10 de 17 persones) s'han subtitulat, un **35,2%** (6 de 17 persones) han estat emeses sense subtítols ni traducció simultània i un **5,8%** (1 persona de 17) s'ha traduït simultàniament, com veiem a la Figura 19.

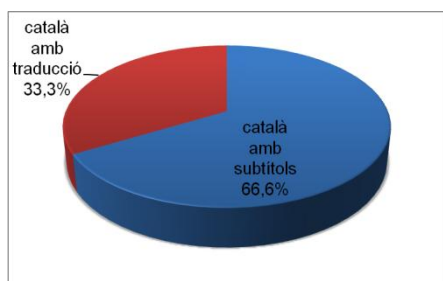
Figura 19. Resultats totals del mes. Català. Dades agrupades del quatre mitjans. Personalitats catalanoparlants (en percentatges)

¹² **Cuatro.** 31/07/2010: El jugador del F.C. Barcelona, Gerard Piqué, realitza una intervenció en català i acte seguit el periodista tradueix el que acabem de sentir nítidament.

En la divisió de les **persones anònimes** que han intervingut en català, subconjunt molt poc poblat, extraiem les següents dades: un **66,6%** (4 de 6 persones) han estat intervencions en català amb subtítols, un **33,3%** (2 de 6 persones) declaracions fetes en català amb traducció simultània i per últim trobem un **0%** d'intervencions realitzades en català sense subtítols ni traducció simultània (Figura 20).

Figura 20. Resultats totals del mes. Català. Dades agrupades dels quatre mitjans. Persones anònimes catalanes (en percentatges)

Si fem un cop d'ull als resultats de l'últim punt de l'apartat 2.1. *Qüestionari General* on es parla del plantejament estilístic envers les qüestions lingüístiques de les cadenes analitzades i ho comparem amb les dades reals de l'observació dels seus informatius, podem apuntar una tendència: **la preferència per subtítular les declaracions en català.**

3.3.Productes de ficció

La recerca en l'àmbit dels productes de ficció presenta els resultats més **homogenis** de tot l'estudi. Com veurem, les dades són inqüestionables des del punt de vista numèric però animen a fer una profunda reflexió.

El plantejament d'aquest apartat pretén mostrar les pràctiques habituals que duen a terme les cadenes analitzades en l'àmbit de la ficció audiovisual. S'han avaluat les **sèries espanyoles programades en dos períodes d'investigació distints** amb intensitats dispars en la recerca, com veurem. Més endavant, hem validat cada producte de ficció avaluant la presència d'espais reals o artificials que representessin algun territori de parla catalana, per després poder-nos submergir en l'anàlisi dels personatges i els seus usos lingüístics. La informació resultant és la següent:

El **període setmanal** comprès entre els dies 12 al 18 de juliol de 2010, s'ha fet una recerca exhaustiva que ha combinat la localització de productes en la programació amb el seu visionat. Hem comprovat que en el conjunt de les quatre televisions privades d'àmbit estatal que operen en obert per la TDT a Catalunya s'han programat **9 sèries de**

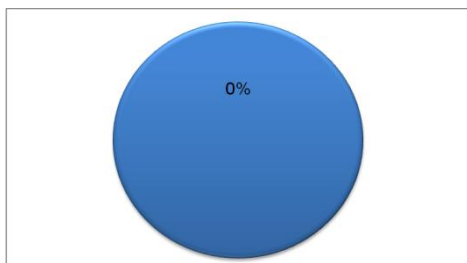
ficció de producció espanyola durant aquesta setmana, que apareixen distribuïdes per canals al Quadre 3.

Quadre 3. Classificació de les sèries de ficció per canals programades durant el període setmanal d'anàlisi i ordenades per ordre d'emissió de dilluns a diumenge

Telecinco	Antena 3	La Sexta	Cuatro
La que se avecina	El internado	Estados alterados Maitena	La isla de los nominados
La pecera de Eva	Gavilanes	La tira	
Aída	Aquí no hay quien viva		

Cap de les sèries programades transcorren en territoris de parla catalana, ni totalment ni parcial (Figura 21). Això ens ha impedit avançar cap a les següents dimensions que contempla l'estudi.

Figura 21. Total de sèries de ficció emeses al període setmanal d'anàlisi que transcorren en algun territori de parla catalana (en percentatges)

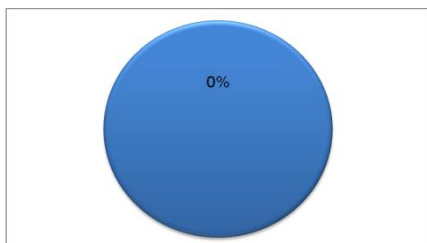
Davant la rotunditat d'aquestes dades hem decidit ampliar el segment temporal analitzat buscant alguna dada que aportí més riquesa a l'estudi. El **període de set mesos** de la investigació inclou tots els mesos transcorreguts el 2010, això és de gener a juliol i, és clar, absorbeix les dates del període curt. El treball de camp realitzat ha estat l'observació de la programació d'aquest fragment de l'any. De la conseqüent classificació se'n desprèn que les televisions analitzades han programat **18 sèries de ficció produïdes a l'estat espanyol en els set mesos de 2010**, seguint la següent distribució per cadenes: 6 a Telecinco, 8 a Antena 3, 2 a La Sexta i 2 a Cuatro. Les trobem al Quadre 4.

Quadre 4. Classificació de les sèries per canals programades durant el període de set mesos (gener - juliol 2010) d'anàlisi i ordenades alfabèticament

Telecinco	Antena 3	La Sexta	Cuatro
Acusados	Aquí no hay quien viva	Estados alterados Maitena	Hay alguien ahí
Aída	Doctor Mateo	La tira	La isla de los nominados
El pacto	El internado		
Hospital Central	Física o química		
La pecera de Eva	Gavilanes		
La que se avecina	Karabudjan		
	Los hombres de Paco		
	Los protegidos		

Novament, **cap de les sèries transcorre en territoris de parla catalana** com en el cas anterior, per això el gràfic de sectors (Figura 22) que ho representa gràficament repeteix la seva distribució unicolor.

Figura 22. Total de sèries de ficció emeses al període de set mesos d'anàlisi que transcorren en algun territori de parla catalana (en percentatges)

Tot i la invariabilitat dels resultats, la seva austeritat explicativa descriu l'estat actual del sector de la ficció produïda a l'estat espanyol. Constatem que les històries que narren aquests productes no succeeixen dins dels límits territorials d'ús de la llengua catalana, fet que dificulta que hi tingui cap presència. Aquesta manca d'espai per la visibilitat i l'ús de la llengua provoca que l'espectador vegi **representacions de la realitat a través d'aquestes sèries on continuadament la diversitat lingüística de l'Estat queda oculta.**

3.4.Cinema

Com hem indicat a la part de *Metodologia*, la recerca de les pràctiques habituals en l'àmbit del cinema s'ha dividit en dos grups, que han requerit processos d'anàlisi paral·lels.

El **Grup A** està integrat per totes les **pel·lícules de parla anglesa** emeses a *Telecinco*, *Antena 3*, *La Sexta* i *Cuatro* durant la setmana del 19 al 25 de juliol. Un cop identificades ens ha quedat un llistat format per **29 films**. El patró de treball ens ha portat a comprovar que d'aquestes pel·lícules, **6 han estat doblades al català a TV3** al llarg de la història de la televisió pública catalana i les podem veure al *Quadre 5*. No obstant, tot i disposar d'aquesta **traducció que TV3 ofereix gratuïtament a les cadenes privades objecte d'anàlisi**, cap d'elles s'ha pogut veure en la seva **versió catalana**, ni a través del **sistema DUAL** ni per **subtítols**. Aquest dos últims serveis queden restringits únicament al castellà i a la llengua original de la pel·lícula.

Quadre 5. Pel·lícules¹³ del Grup A que disposen de doblatge en català. Ordenades per canals i dies d'emissió de dilluns a diumenge

	Telecinco	Antena 3	La Sexta	Cuatro
DI 19/07/10	-	-	Rocky	-
Dt 20/07/10	-	-	Los inmortales	-
Dc 21/07/10	-	La apariencia mortal del amor	-	-
Dj 22/07/10	-	-	-	-
Dv 23/07/10	-	-	-	-
Ds 24/07/10	-	Gangs of New York	-	Arlington road: temerás a tu vecino Abierto hasta el amanecer
Dg 25/07/10	-	-	-	-

Recordem que el **Grup B** l'integren dos llistats: el de les **15 pel·lícules produïdes i estrenades en català més taquilleres dels anys 2005 al 2009** i el format pels **10 films produïts i estrenats en català més rellevants dels últims quatre anys** seguint un criteri propi. Amb això hem pretès no reduir la llista als criteris comercials que marquen el primer subgrup i ampliar el marge de possibilitats de trobar alguna pel·lícula catalana que hagi estat emesa per les televisions analitzades en algun moment de la seva història. Si ha estat així, comprovarem el tractament lingüístic rebut.

Un cop feta la recerca, observem al *Quadre 6* que de les 15 primeres pel·lícules **només *El Perfume, Història de un asesino*** ha estat emesa **una vegada per Antena 3**, com ens han confirmat des de les respectives productores. A més, aquesta pel·lícula té una particularitat i és que la seva versió original és en anglès, per bé que es tracta d'una producció catalana coproduïda juntament amb Alemanya i França i que fou estrenada en català. Tot i això no ha estat emesa en la seva **versió catalana**, ni a través del **sistema DUAL** ni per **subtítols**.

¹³ Totes les pel·lícules apareixen a la llista amb el títol que van ser programades per les televisions

Quadre 6. Pel·lícules del Grup B: Llistat dels 15 films produïts i estrenats en català més taquillers (2005-2009). Ordenats per taquillaatge, de major a menor

		S'ha emès per Telecinco, Antena 3, La Sexta o Cuatro?
1	<i>Vicky Cristina Barcelona (2008)</i>	-
2	<i>El misteri del Nil (2005)</i>	-
3	<i>El Coronel Macià (2006)</i>	-
4	<i>Ficció (2006)</i>	-
5	<i>Amor idiota (2005)</i>	-
6	<i>El perfume. Historia de un asesino (2006)</i>	Si. Antena 3
7	<i>Die stille vor bach (2007)</i>	-
8	<i>Barcelona Kapital (2007)</i>	-
9	<i>Las vidas de Celia (2007)</i>	-
10	<i>Viatge de la llum. El 3er viatge (2005)</i>	-
11	<i>Tres dies amb la família (2009)¹⁴</i>	-
12	<i>Raval, raval... (2007)</i>	-
13	<i>Negro Buenos Aires (2009)</i>	-
14	<i>La dona al bosc (2006)</i>	-
15	<i>La venjança del proscrit (2007)</i>	-

Per la seva banda, de les **10 pel·lícules produïdes i estrenades en català més rellevants dels últims quatre anys** cap no ha estat mai programada per les cadenes estudiades (Quadre 7), com hem esbrinat contactant amb les productores dels films seleccionats.

Quadre 7. Pel·lícules del Grup B: Llistat dels 10 films produïts i estrenats en català més rellevants. Ordenats per any d'estrena, de més a menys recent

		S'ha emès per Telecinco, Antena 3, La Sexta o Cuatro?
1	<i>Petit indi (2009)</i>	-
2	<i>Bullying (2009)</i>	-
3	<i>V.O.S. (Versió original subtitulada) (2009)</i>	-
4	<i>Forasters (2008)</i>	-
5	<i>Nedar (2008)</i>	-
6	<i>Bucarest, la memòria perduda (2008)</i>	-
7	<i>Barcelona (Un mapa) (2007)</i>	-
8	<i>La vida abismal (2007)</i>	-
9	<i>Dies d'agost (2006)</i>	-

¹⁴En comprovar la joventut d'algun dels films seleccionats, ens hem interessat en saber quina és la vida de les pel·lícules abans d'emetre's per la televisió en obert, quin és el temps que transcorre i si aquest està regulat per alguna normativa. Les fonts consultades han estat el departament de Producció aliena de TV3 i productores del sector del cinema català que ens han dit que no existeix cap mínim establert però que el temps que acostuma a transcorrer entre l'estrena en sala d'exhibició i l'emissió per un canal en obert és d'uns 2 anys, tot i que depèn de molts factors com la seva permanència a la cartellera o de si ha estat explotada mitjançant la televisió de pagament per visió.

10	<i>Animals ferits (2006)</i>	-
----	------------------------------	---

La situació que ens deixa l'estudi referent al cinema pot interpretar-se de manera **negativa i descoratjadora**, mentre que representa una nova **mala pràctica** habitual que porten a terme les televisions privades que estudiem. Per altra banda, també podria fer-se una lectura que intentés explicar el panorama actual citant la complexitat de la indústria cinematogràfica a nivell mundial comparant-la amb les dificultats d'expansió del mercat local català. Però és una anàlisi que queda fora de l'abast d'aquest informe.

Part 2. Els usos lingüístics a les televisions privades d'àmbit estatal a Europa. Comparativa amb el cas del català

1. METODOLOGIA

En aquesta segona part de l'estudi hem fet una anàlisi de l'accés lingüístic dels telespectadors d'altres comunitats lingüístiques comparables al cas català als canals de televisió privats d'àmbit estatal. Així doncs, per fer la selecció dels casos hem escollit aquelles llengües oficials en països democràtics europeus que tenen menys parlants que el català fins a un mínim de 150.000 parlants. Cal mencionar el fet que per elaborar aquesta tria ens hem centrat només en el nombre de parlants i no en la població on la llengua és oficial, perquè això permet ajustar-nos millor als criteris de les companyies privades, més propensos a valorar les estratègies de l'empresa en termes de mercat potencial i característiques psicosocials dels consumidors (i no tant en funció del nombre de persones representades per una llengua oficial). A continuació, mostrem el llistat final de les llengües i les comunitats lingüístiques que han estat objecte d'estudi:

Llengua	Estat	Nombre de parlants*
Català	Espanya	9.100.000
Suec	Suècia	7.700.000
Búlgar	Bulgària	6.200.000
Francès	Canadà	5.850.000
Serbocroat	Sèrbia	5.840.000
Neerlandès	Bèlgica	5.400.000
Danès	Dinamarca	5.000.000
Finès	Finlàndia	4.900.000
Eslovac	Eslovàquia	4.600.000
Noruec	Noruega	4.400.000
Alemanys	Suïssa	4.250.000
Francès	Bèlgica	4.000.000
Serbocroat	Croàcia	3.940.000
Lituà	Lituània	2.900.000
Eslovè	Eslovènia	1.700.000
Letó	Letònia	1.400.000
Francès	Suïssa	1.250.000
Estonià	Estònia	930.000
Maltès	Malta	420.000

Luxemburguès	Luxemburg	351.000
Suec	Finlàndia	292.000
Islandès	Islàndia	270.000
Italià	Suïssa	250.000

Font: Dades extretes del web *Aménagement linguistique dans le monde*, consultable a <http://www.tlfg.ulaval.ca/axl/>. Les dades dels parlants de català provenen de les xifres oficials extretes de la publicació *El català, llengua d'Europa* (Generalitat de Catalunya, 2007).

Pel que fa a la recollida de dades, cal destacar que la majoria d'informació del sector televisiu europeu s'ha extret de la base de dades virtual MAVISE (<http://mavise.obs.coe.int>), coordinada per l'Observatori Audiovisual Europeu. Aquest organisme va ser creat per la Comunitat Europea amb l'objectiu de reunir i distribuir informació sobre tot el sector audiovisual a Europa.

A més, també hem fet consultes diverses a alguns dels principals canals de cada cas estudiat, a ambaixades, així com –a través de webs– a diversos organismes i empreses, la qual cosa ens ha ajudat a esmenar o completar algunes dades quan així ha resultat convenient.

També, especialment pel que fa a les dades demolingüístiques, hem obtingut informació del web *Aménagement linguistique dans le monde*, que rep el suport del TLFQ (Trésor de la Langue Française au Québec) i la Universitat de Laval del Quebec, i que està coordinat pel sociolingüista Jacques Leclerc. Un altre web que hem consultat ha estat la base de dades de llengües *Ethnologue*, propietat de l'organització nord-americana SIL International, dedicada a la promoció de les llengües (<http://www.ethnologue.com>)

La recerca s'ha fet principalment entre els mesos de juliol i setembre del 2010.

2. RESULTATS DELS USOS LINGÜÍSTICS A LES TELEVISIONS PRIVADES PER PAÏSOS

Com esmentem en el títol, l'anàlisi dels diversos casos lingüístics escollits s'ha estructurat per Estats. En cada cas, s'ha fet una breu introducció esmentant la població del país i la llengua o les llengües oficials.

Cal dir que no es tornen a esmentar les xifres del nombre de parlants, perquè ja apareixen en el requadre de les llengües seleccionades en l'apartat de *Metodologia* d'aquesta segona part de l'estudi.

D'altra banda, en els casos de països plurilingües oficials, s'ha concretat el percentatge relatiu de parlants de cada llengua en el país en qüestió.

Per últim, en alguns casos s'ha inclòs informació addicional del país que hem considerat rellevant per la nostra anàlisi.

Així doncs, els països analitzats són (per ordre alfabètic): Bèlgica, Bulgària, Croàcia, Dinamarca, Eslovàquia, Eslovènia, Estònia, Finlàndia, Islàndia, Letònia, Lituània, Luxemburg, Malta, Noruega, Sèrbia, Suècia, Suïssa.

2.1. Bèlgica

Bèlgica és un estat federal amb una població de 10,2 milions de persones, constituït per 3 regions econòmicament autònomes (Flandes, Valònia i Brussel·les). Es compon de 3 comunitats lingüístiques que tenen la seva llengua reconeguda com a oficial al país: el neerlandès, el francès i l'alemany. A nivell jurídic i d'ús de la llengua, però Bèlgica està subdividida en 4 regions lingüístiques:

- a) regió flamenca, on la llengua oficial és el neerlandès (54% de la població)
- b) regió valona, on la llengua oficial és el francès (34% de la població)
- c) regió alemanya, on la llengua oficial és l'alemany (1% de la població)
- d) regió de Brussel·les, oficialment bilingüe, amb el francès (amb un 70% de francòfons) i el neerlandès (entre un 10% i 20% de neerlandesoparlants).

2.1.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

Bèlgica té **tres organitzacions de radiodifusió diferenciades segons les 3 comunitats lingüístiques**, de manera que tenen els seus propis sistemes de regulació dels mitjans audiovisuals i autoritats de radiodifusió de servei públic¹⁵. Això ha fet que s'hagin estructurat **mercats separats dins del mateix estat i no existeixin canals produïts per al conjunt de la població belga**. Això no vol dir, però, que no sigui possible la recepció d'un canal dirigit a una comunitat específica en els altres territoris lingüístics; hi ha

¹⁵ Aquestes són la VRT, RTBF i MRB, respectivament

alguns canals que, ja sigui a través del cable o via satèl·lit, poden veure's des de tota Bèlgica. Per exemple, a tots els canals de la televisió pública s'hi accedeix des de qualsevol punt del territori (a excepció de BRF TV, un canal en alemany que només es pot veure des de la regió alemanya i valona).

El 95% dels usuaris de televisió són usuaris de cable - una de les taxes més altes del món –la qual cosa ha afavorit a les diferents comunitats lingüístiques triar entre una àmplia oferta els canals dels països veïns. De fet, la majoria de la població tant de la comunitat francòfona com germanòfona trien canals francesos i alemanys respectivament (que poden també contenir alguns programes fets a Bèlgica). Això no passa tant a la **comunitat de parla neerlandesa, on els telespectadors prefereixen canals flamencs** –malgrat que els holandesos i britànics també tenen una quota de mercat important.

3.4.1. El francès i el neerlandès a les televisions privades generalistes

Primer de tot, cal dir que no s'han trobat canals privats belgues en obert, sinó que tots són de pagament (tot i que amb diverses modalitats). A més, malgrat haver-hi una gran oferta televisiva, també existeix una forta concentració del mercat en uns pocs canals. Això implica que pocs canals condicionen significativament els usos lingüístics en el sector de les televisions privades. Per aquest motiu, creiem oportú centrar-nos només en els principals canals privats de pagament de cada àmbit lingüístic.

A la **comunitat flamenca**, VTM, que és el principal canal comercial, i VT4 emeten tota la seva programació únicament en neerlandès. Quan es tracta de programes o pel·lícules en una altra llengua es veuen en versió original i subtitulats en neerlandès. Ambdós canals poden veure's a les 4 regions lingüístiques.

Respecte la **comunitat valona**, l'any 2008 els canals líders en audiència eren el canal luxemburguès privat RTL-TF1 i el canal francès TF1. Ambdós són canals generalistes que emeten en llengua francesa i en obert, i que com en els casos flamencs, també es poden veure a tota Bèlgica.

En el cas de la regió bilingüe de Brussel·les, a més dels diversos canals d'ambdues comunitats valona i flamenca, existeixen dos canals amb una quota de mercat important que permeten l'accés d'ambdues comunitats a la televisió privada en la llengua pròpia: TV Bruxelles (canal en francès amb un finançament mixt) i TV Brussel (canal privat en neerlandès). Per altra banda, existeixen molts altres canals privats no generalistes que també emeten en totes o en alguna altra comunitat lingüística, i que fan viable, en aquesta regió, l'accés d'ambdues comunitats a la televisió en la seva llengua.

3.5. Bulgària

Bulgària té una població d'uns 7'7 milions d'habitants que tenen com a llengua oficial

el **búlgar**. Aquesta és també llengua oficial de la Unió Europea, des que el país va formar-ne part l'any 2007.

2.2.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

Segons la base de dades europea MAVISE, el mercat televisiu d'aquest país està dominat per 3 emissores de televisió d'àmbit nacional: BTV (privada), BNT (pública) i Nova TV (privada). A Bulgària hi ha nombrosos canals per cable (l'any 2009 es calculaven més de 600 operadors de la xarxa per cable), però també hi ha oferta de canals via terrestre i satèl·lit. En tots ells, el búlgar és la llengua predominant.

2.2.2. El búlgar a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

BTV i Nova TV són canals de pagament, com també ho són la majoria de canals privats generalistes (10 en total), amb l'excepció dels canals PRO.BGTV i VTK Voenen Televizionen. Tots aquests dotze canals privats emeten en búlgar el conjunt de la seva programació.

2.3. Croàcia

La població de Croàcia és d'uns 4'5 milions d'habitants, els quals tenen el **serbocroat** com a llengua oficial (al país és anomenada també croat). Tot i ésser formalment la mateixa llengua que el serbi (oficial a Sèrbia), a Croàcia l'alfabet que empren és el llatí.

2.3.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

A Croàcia es manté un equilibri força consolidat entre els dos principals canals públics (HTV1 i HTV2) i els dos privats (RTL Televizija i Nova TV). Tots ells són canals en obert que emeten continguts de caràcter generalista a nivell estatal en llengua serbocroata.

2.3.2. El serbocroat a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

A més de la RTL i Nova TV, com a televisió privada generalista també hi ha la RTL Plus. Pel què fa als usos lingüístics, totes tres són televisions en obert que emeten en la llengua oficial nacional.

2.4. Dinamarca

Dinamarca té una població de 5'5 milions d'habitants, amb el **danès** com a llengua oficial, parlat pel 92% dels ciutadans. A més, el país compta amb dos territoris que posseeixen una gran autonomia i les seves llengües pròpies: les Illes Fèroe i Groenlàndia. El **feroès** és llengua oficial de les Illes, juntament amb el danès, i compta amb una població a Dinamarca d'uns 41.000 parlants (un 7'5% de la població), tot i que repartits entre Dinamarca i les Illes. A Groenlàndia hi ha el **groenlandès**, una llengua

parlada pels quasi 10.000 habitants de l'illa (un 4% de la població).

D'altra banda, les similituds entre el danès i les llengües nòrdiques són encara molt manifestes avui dia (exceptuant l'islandès i el feroès) fins al punt que els danesoparlants poden comprendre sense recórrer a la traducció als parlants del suec i del noruec¹⁶. Així mateix, la comprensió de l'anglès per part de la població danesa és gairebé majoritària.

2.4.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

Segons la informació extreta del web de MAVISE, el mercat danès està plenament dominat pels canals públics que empen de manera exclusiva el danès: els 3 canals de DR (DR1 amb un 24,6% de l'audiència el 2008) i TV2 (31,3% de l'audiència). Respecte a la resta de canals danesos no locals, s'observen els mateixos usos lingüístics.

En el cas de les Illes Fèroe, des de 1984 la televisió local només utilitza el feroès. Tanmateix, també accedeixen a canals en danès, noruec o suec, ja que per a molts feroesos és fàcil la comprensió de les llengües escandinaves.

2.4.2. El danès a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

No s'han trobat canals privats danesos de caràcter generalista, que serien els que analitzaríem aquí. Els canals privats d'aquest gènere són tots estrangers. Trobem canals privats d'entreteniment danesos, com ara 6'eren o culturals com el DR K, Dk4 o especialitzats en pel·lícules, com Skandinavia – Filmmagernes tv-kanal, que emeten tots en danès (i en el cas de pel·lícules estrangeres, la llengua de la versió original subtitulada en danès).

En aquest cas creiem d'interès també comentar els dos principals canals estrangers perquè són líders en audiència a Dinamarca: MTV3+ i Kanal 5. El primer prové d'un organisme de radiodifusió anglès, i ofereix una gran part de la seva programació en anglès amb subtítols en danès (encara que de vegades pot emetre algun programa local en danès). Kanal 5 també té la seu social al Regne Unit, i també reproduïx els mateixos usos lingüístics que MTV3+: la seva programació consisteix sobretot en programes nordamericans i anglesos que s'emeten en anglès amb subtítols en danès, i també produeixen alguns programes en danès.

2.5. Eslovàquia

Eslovàquia té una població de gairebé 5'4 milions d'habitants que tenen com a llengua oficial l'**eslovac**. Els eslovacs comprenen amb molta facilitat la llengua txeca, i viceversa, ja que són llengües molt emparentades per l'alfabet llatí, la grafia dels mots, la gramàtica i el lèxic bàsics. Quan encara existia Txecoslovàquia, normalment no es

¹⁶ <http://www.tlfq.ulaval.ca/AXL/europe/danemark.htm>

traduïen una i altra llengua, i encara avui dia, en alguns àmbits, es manté aquesta pràctica en ambdós països. Així, sovint l'ús passiu del txec forma part de la cultura eslovaca.

2.5.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

L'eslovac és la llengua predominant del mercat televisiu d'aquest país, el qual està dominat principalment pel canal públic STV, i els privats TV Markiza i Joj TV.

2.5.2. L'eslovac a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

A més de TV Markiza i Joj TV, hi ha un tercer canal privat amb contingut generalista que emet en obert a tot el país: TV Patriot. En tots tres casos, quan són programes fets al país, es produeixen en eslovac; si són programes importats d'altres països, llavors es tradueixen a l'eslovac, normalment mitjançant el doblatge. També, en el cas puntual d'emetre algun programa o pel·lícula en txec, aquests no es tradueixen.

2.6. Eslovènia

Eslovènia té una població de quasi dos milions d'habitants que tenen l'eslovè com a llengua oficial.

2.6.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

L'eslovè és la llengua predominant de les televisions del país. Els canals més importants són els de l'organisme públic de radiodifusió RTV Slovenia, i els canals privats Pop TV, Kanal A i TV3.

2.6.2. L'eslovè a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

La informació proporcionada per la base de dades MAVISE mostra com l'extensa oferta dels 22 canals privats de caràcter generalista (amb diferents tipus de llicències) emeten en llengua eslovena tota la programació.

2.7 Estònia

La República d'Estònia té una població de 1'3 milions d'habitants, els quals tenen com a llengua oficial l'estonià, que és també llengua oficial de la Unió Europea des del 2004. Degut al passat soviètic recent del país, les darreres xifres oficials (any 2000) indicaven que **més d'un 25% de la població eren russoparlants**.

2.7.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

A Estònia les televisions estonianes d'àmbit estatal emeten en la llengua oficial, des del canal públic ETV (Eesti Televisioon), fins als privats Kanal 2, Kanal 11, TV3 i TV6.

2.7.2. L'estonià a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

Tant Kanal 2 com la resta de canals privats generalistes emeten en estonià, amb l'única excepció de Life TV, **un canal de temàtica religiosa emès en rus**. També es troben altres canals privats que emeten en aquesta llengua, tot i que es tracta de companyies estrangeres.

2.8. Finlàndia

Finlàndia té una població d'uns 5'3 milions d'habitants. Després que el país esdevingués independent de Rússia, la Constitució del 1919 va establir que el **finès** i el **suec** (una llengua parlada per finesos des de fa més de 1000 anys enrere) eren, **ambdues, llengües nacionals** de la República.

A Finlàndia, el poder en la majoria de competències recau en les municipalitats, que estan estructurades segons:

- unilingües de majoria finesa
- unilingües de majoria sueca
- bilingües de majoria finesa
- bilingües de majoria sueca

El suec és obligatori a les municipalitats bilingües de majoria sueca o bé unilingües de majoria sueca. En total, hi ha una mica menys de 300 mil parlants de suec a Finlàndia (un encara no 6% de la població). Les àrees de majoria sueca són sobretot les de la costa de l'oest, sud-oest i sud de Finlàndia, així com les Illes Aland, on és l'única llengua oficial. El finès és parlat per una gran majoria de la població, uns 4'9 milions de parlants.

2.8.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

En termes genèrics, **l'ús del finès és predominant a la televisió finesa**, tot i que el suec també hi és present. La corporació de ràdio i televisió pública Yleisradio (Rundradion en suec) és la que té una quota de mercat més estable, superant l'any 2008 la principal cadena privada, MTV3. La companyia pública compta a nivell nacional amb els canals YLE TV1, YLE TV2, YLE Teema, FST5. Segons la informació facilitada per MAVISE¹⁷, el seu èxit s'atribueix en gran mesura a YLE Teema i FST5, essent, aquest últim, un canal exclusivament en llengua sueca.

2.8.2. El finès i el suec a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

S'han trobat 11 canals privats en obert d'un total de 19 canals privats finesos (amb seu a Finlàndia) que emetin arreu del territori. **Els canals privats en obert són**

¹⁷ <http://mavise.obs.coe.int>

retransmesos tots ells en finès, ja sigui en versió original o bé a través de subtítols (quan es tracta de programes importats d'altres països o bé de pel·lícules en altres llengües).

D'altra banda, malgrat que el mercat suec prefereix la televisió pública (amb oferta en la seva llengua), **també hi ha alguns canals privats que utilitzen el suec emetent per tot el país**. Així, un dels 3 principals canals del país, MTV3, disposa del canal MTV3FAKTA, que és de pagament, i que ofereix la seva programació (documentals sobretot) en suec, emetent, al seu torn, amb subtítols en finès.

Així mateix, SVT World és un canal privat finès de pagament que emet només en suec les 24h per tota Finlàndia per TDT i cable, i també és accessible via satèl·lit a d'altres països. Es tracta d'un canal que majoritàriament consisteix en programes oferts pels canals de la televisió sueca, i programes finesos en suec de canals sobre ciència i per a nens. Per últim, la comunitat sueca també té accés als canals suecs en la seva llengua com ara la televisió privada TV4.

2.9. Islàndia

Islàndia és un país de 276.000 habitants, que té com a llengua oficial l'**islandès**. Tanmateix, la població majoritàriament entén i parla l'**anglès**, i és que la presència massiva de soldats nord-americans a partir del 1940 va afectar al país en molts nivells¹⁸. Així, durant aquest període d'ocupació nord-americana l'anglès va reemplaçar el **danès** en les funcions oficials. A més, quan Islàndia encara no tenia una emissora de televisió pròpia, es va establir la televisió nord-americana, cosa que va alterar de manera significativa els hàbits lingüístics de l'illa. La primera difusió d'un canal en islandès no va tenir lloc fins l'any 1966.

Aquest passat recent explica que malgrat es tracti d'un país amb una sola llengua oficial àmpliament parlada, els islandesos siguin una societat plenament plurilingüe, ja que a part de la seva llengua, existeix un coneixement generalitzat tant del danès com sobretot de l'anglès.

2.9.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

A Islàndia, els canals de televisió que operen a tot el país de companyies islandeses són només els canals de l'organisme públic de radiodifusió Ríkisútvarpið (RÚV), i tres canals més privats; la resta de canals islandesos només es veuen a Reykjavík, la capital.

Cal dir, en aquest apartat, que **l'estat islandès ha promogut i donat cobertura legal a la llengua islandesa en diversos camps, també en el mediàtic**. Així, a Islàndia trobem la Llei sobre la radiodifusió del 17 de maig del 2000, on al seu article 8 estableix

¹⁸ Al web de l'*Aménagement linguistique dans le monde*, es posen exemples com ara l'èxode de la població autòctona cap a pobles, o el desenvolupament d'una economia en funció dels interessos dels EUA.

l'obligatorietat d'utilitzar l'islandès en els programes televisius fets en una altra llengua, ja sigui a través de la veu en off¹⁹ o bé de subtítols, cosa que afecta, doncs, l'àmbit de les televisions tant públiques com comercials.

Article 8. Voice-over and subtitles in Icelandic

Televised programme material in a foreign language shall always be accompanied by Icelandic voice-over or subtitles, as appropriate. However, this shall not apply to the lyrics of foreign songs or to live transmissions via satellite and a receiving station of news and current affairs programmes dealing principally with events as they take place. In such case the television broadcaster shall, whenever possible, provide a recapitulation or presentation in Icelandic of the events taking place. Every effort shall be made to ensure that the voice-over and subtitles are always in correct Icelandic²⁰

2.9.2. L'islandès a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

Com hem comentat en l'anterior punt, doncs, les televisions privades d'Islàndia amb cobertura nacional són només tres: Skjár 1, Stöð 2 i Syn - Vision TV, i funcionen via terrestre amb una programació només en llengua islandesa. En el cas d'emetre programes o pel·lícules estrangeres (principalment nord-americanes, però també del Regne Unit i Austràlia), aquestes es passen en versió original subtítolades en islandès.

2.10. Letònia

Letònia té una població de 2'3 milions d'habitants que tenen el **letó** com a llengua oficial. Actualment gairebé una tercera part de la població encara té el **rus** com a primera llengua degut a l'intens procés de russificació que va viure el país durant l'era soviètica. Tanmateix, a partir del moment de la seva independència, l'any 1991, **l'estat ha protegit i fomentat la llengua oficial** amb diverses mesures polítiques i legals fins al punt que actualment el letó és present en tots els àmbits de la vida quotidiana.

2.10.1 Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

L'escassa oferta pública de Letònia, representada pels canals LTV1 i LTV7, contrasta amb una llarga llista de 26 canals privats d'àmbit nacional letons. El canal de més audiència és el canal privat LNT, que emet continguts generalistes, seguit també del canal privat TV3, i en tercer lloc, de la cadena pública LTV7. La llengua letona és la llengua predominant, i només en pocs casos de la televisió privada, el rus també hi és present juntament amb el letó.

De fet, hi ha una llei que afecta als usos lingüístics de la televisió (pública i privada): la

¹⁹ Segons el web d'**Artsdidàctica**, la veu en off és la "veu que es troba fora del camp de la imatge però que la complementa i l'enriqueix; normalment s'hi afegeix durant la gravació sonora", a <http://www.biada.org/web/materies/artsdidactica/lexcine.html>

²⁰ Text extret del web oficial del govern islandès: <http://eng.menntamalaraduneyti.is/Acts/nr/2429>

Llei sobre la radio i la televisió aprovada l'any 1995. Aquesta normativa, en el seu article 19, estableix l'obligació a les emissions en altres llengües a traduir-les sempre amb subtítols en letó:

Art 19.4) *Les emissions de la televisió en llengua estrangera, excepte les emissions en directe, les retransmissions, les emissions destinades als països estrangers, els bulletins informatius i les emissions educatives sobre la llengua han de portar subtítols en letó*²¹

Segons la mateixa llei, també, les emissions en llengua estrangera no poden excedir el 25% de les taxes d'emissió fetes durant 24 hores (amb l'excepció d'alguns casos com la televisió pública)

2.10.2 El letó a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

La televisió líder LNT com la resta de canals privats de Letònia emeten tota la seva programació en letó, i existeixen 3 casos on s'utilitza també el rus: els canals de pagament PBK Lavtia, Pro100TV i OE, s'emeten en aquesta última llengua i la majoria dels seus programes (exceptuant programes informatius), així com totes les pel·lícules, contenen subtítols en letó. La resta de canals, utilitzen únicament el letó en tots els continguts televisius, i en el cas de programes o pel·lícules en llengua estrangera, aquests sempre s'emeten en la llengua de la versió original subtitulats en letó.

2.11. Lituània

Lituània té una població d'uns 3'4 milions d'habitants, i el lituà com a llengua oficial.

2.11.1.Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

Els canals lituans utilitzen de forma plenament normalitzada el lituà, tant els estatals de la LRT (LTV i LTV2) com els diversos grups privats. En aquest cas, el lideratge del sector el tenen els canals del país privats que emeten programació d'entreteniment en obert com són TV3 i LNK (el canal públic LTV ocuparia el tercer lloc). A Lituània, l'estat fomenta i protegeix la llengua oficial en aquest àmbit, obligant a les televisions (públiques o privades) a emetre tota la programació en lituà, ja sigui en versió original, ja sigui amb subtítols en lituà:

Article 13. *Audiovisual programmes, motion pictures publicly shown in Lithuania must be translated into the state language or shown with subtitles in Lithuanian*²²

²¹ Text extret del web: <http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/europe/lettonieloi-1995TV.htm>

²² *Law on the State Language*, 1995. Consultable a: http://www.minelres.lv/NationalLegislation/Lithuania/Lithuania_Language_1995_English.htm

2.11.2. El lituà a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

Els dos únics canals privats generalistes de Lituània són BTV i TV1, però com hem comentat anteriorment, hi ha d'altres canals considerats d'entreteniment que no només tenen una audiència major sinó que es mantenen líders en el rànquing d'audiències. Respecte els usos lingüístics, tots els canals privats lituans es comporten igual: la programació és normalment en lituà, i en cas d'emetre programes estrangers, en la llengua de la versió original del programa subtitulada en lituà.

2.12. Luxemburg

Luxemburg és un petit estat europeu amb una població d'uns 460.000 habitants. És un estat oficialment plurilingüe amb 3 llengües oficials: el **luxemburguès**, que compta amb un 65% de parlants al país, el **francès**, amb un 30%, i l'**alemany**, amb un 2'7%. El país també té una forta presència d'estrangers, especialment de portuguesos, però també de francesos, italians, belgues i alemanys, per enumerar els més presents. En total, s'ha comptat que hi poden haver unes 150 nacionalitats diferents.

2.12.1 Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

La població luxemburguesa pot comptar amb canals nacionals i estrangers amb una àmplia oferta de gèneres televisius. Pel què fa als canals del país, els usos lingüístics es distribueixen segons el canal entre les tres llengües oficials. Només hi ha un canal luxemburguès que emet en una altra llengua diferent d'aquestes, l'anglesa, i que és el canal d'entreteniment privat RTL9.

2.12.2. El luxemburguès, l'alemany i el francès a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

El canal RTL Télé Lëtzebuerg té el 95% de la seva programació produïda sobretot en la llengua nacional, el luxemburguès. És un canal privat (100% RTL Group), líder en audiència, i és considerat com l'únic canal del país important en aquest moment. El canal té una missió de servei públic a partir d'un acord signat amb el govern de Luxemburg (1995) pel qual ha d'emetre la seva programació en luxemburguès. Aquest acord obliga també (en forma de quota) a emetre per a la comunitat lingüística més gran diferent a la luxemburguesa (la francòfona), i d'aquesta manera promou indirectament que la televisió utilitzi com a mínim una altra llengua en dos dels informatius (el resultat és un informatiu produït exclusivament en francès i l'altre en llengua luxemburguesa subtítulat en francès i també alemany).

Els altres canals privats generalistes trobats a la base de dades de MAVISE són els canals de pagament RTL 4 o RTL 7, que emeten en luxemburguès, i el canal en obert Den2.RTL, que emet en alemany. El públic que no tria RTL, malgrat que es tracti d'un percentatge molt més baix, té la opció de triar canals privats en alemany o en francès

de temàtica especialitzada o bé estrangers.

2.13. Malta

La República de Malta és un estat amb una població d'encara no 500.000 habitants, amb dues llengües oficials: el **maltès** –considerada també llengua nacional– i l'**anglès**. La gran majoria de la població insular parla maltès, tot i que l'anglès, malgrat no ser la llengua pròpia, és entesa per tota la població.

2.13.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

El canal públic TVM va esdevenir el primer del rànquing del mercat maltès l'any 2008, una mica per sobre del seu principal competidor que és el canal privat d'àmbit estatal One TV, que emet també en maltès i en obert. El tercer canal amb més quota d'audiència va ser el privat Net TV. La resta de canals del mercat que els segueixen són alguns maltesos i altres italians.

2.13.2. El maltès a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

Pel què fa als canals privats generalistes, doncs, trobem: Favourite, que és de pagament, i Net TV, One TV i Smash TV, que són en obert. Tots emeten en maltès i sovint hi ha l'opció d'escollir els subtítols en anglès. En el cas d'emissions en anglès com ara algun documental o pel·lícula (la qual cosa no és molt habitual, ja que els telespectadors solen veure'ls en canals de cable especialitzats), aquests no estan subtitulats en maltès²³.

2.14. Noruega

La població de Noruega són 4'5 milions i té com a llengua oficial el **noruec** (amb variants dialectals anomenades bokmål i nynorsk). Cal dir també que uns 30.000 samis viuen a Noruega, la majoria al nord del país, i que en el districte administratiu sami, la llengua **sami** té el mateix reconeixement oficial que el noruec. D'altra banda, la llengua estrangera més coneguda és l'anglès.

2.14.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

A Noruega el noruec és la llengua normalment utilitzada a la televisió. Tot i així, el Norsk Rikskringkasting (NRK), l'organisme de radiodifusió nacional, emet una mitjana de trenta hores de televisió en sami²⁴.

²³ Informacions facilitades en una conversa telefònica del 09/10/10 al pel director de One TV, Jason Micollef

²⁴ <http://www.tlfq.ulaval.ca/AXL/europe/norvege.htm>

2.14.2. El noruec a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

TV2 és la televisió privada més important de Noruega, i amb molta menys quota de mercat, també hi ha TV2 Zebra i TV Norge. Totes tres emeten la seva programació en noruec.

2.15. Sèrbia

Sèrbia té una població de 7'3 milions d'habitants que tenen com a llengua oficial el **serbocroat** (també anomenada serbi). A diferència de Croàcia (que utilitzen l'alfabet llatí), el serbocroat a Sèrbia s'escriu amb l'alfabet ciríllic.

Tot i tractar-se d'un **estat monolingüe oficial**, Sèrbia és un dels països més multiètnics d'Europa, on les **minories lingüístiques** són més nombroses.

2.15.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

El serbocroat és la llengua predominant de la televisió a Sèrbia. Tanmateix, hi ha el canal públic de Novi Sad (Voïvodine) que ofereix regularment emissions no només en serbocroat sinó en 4 llengües més: hongarès, eslovac, romanès i rutè.

2.15.2. El serbocroat a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

Els tres canals privats serbis del país, FOX televizija²⁵, B92 i Avala, emeten sempre en serbocroat.

2.16. Suècia

Suècia té una població de gairebé 9 milions d'habitants, amb el **suec** com a llengua oficial. Com s'ha comentat anteriorment, els suecoparlants poden entendre sense massa dificultat als parlants del danès i del noruec. L'**anglès**, però, és la llengua més present a la societat sueca després del suec, i pràcticament el conjunt de la població en té coneixements notables; és força freqüent que, per exemple, la recerca i l'educació es facin en anglès²⁶.

2.16.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

La llengua sueca és la llengua clarament predominant a la televisió. Tanmateix, hi ha algunes excepcions ja que hi ha algunes emissions televisives en anglès, i també, pel què fa només a la televisió pública, en les llengües minoritàries de Suècia. De fet, **la Llei 143 de 1999 estableix que les emissions de ràdio i televisió sueques han d'assegurar**

²⁵ Cal dir que malgrat originàriament FOX era un canal estranger, va esdevenir una companyia de radiodifusió nacional per tal de poder obtenir la llicència d'emissió (d'acord amb el què establien les lleis sèrbies).

²⁶ <http://www.tlfg.ulaval.ca/AXL/europe/suede.htm>

un nombre mínim d'hores en llengües minoritàries sami, finesa, i romaní²⁷. Segons la mateixa font, la televisió pública sueca emet algunes hores a l'any –molt poques– en sami i en finès (tot i que la població de parla finesa pot captar la televisió provinent de Finlàndia). Cal dir també que hi altres canals privats anglesos que tenen una quota de mercat important a Suècia: TV3, TV6 i Kanal 5.

2.16.2. El suec a les televisions privades generalistes d'àmbit estatal

TV4 (també present a Finlàndia i Dinamarca), que emet en obert, és el canal privat suec de més audiència (no gaire allunyada de la quota de mercat que té la televisió pública STV1). Aquest canal emet normalment en suec; quan es programen continguts estrangers, s'emeten sempre en la llengua de la versió original i amb subtítols en suec.

2.17. Suïssa

Suïssa és un país amb una població de 7,2 milions d'habitants i 4 llengües oficials: l'**alemany**, el **francès**, l'**italià** i el **romanx**. Tanmateix, cal dir que el romanx és una considerada llengua oficial regional (o "oficial parcial", segons se cita al web *Aménagement linguistique dans le monde*²⁸), parlada per un 0'5% de la població. L'alemany és la llengua més parlada (un 64% de parlants suïssos), seguida del francès (20,4%) i l'italià (6'5%).

2.17.1. Descripció general dels usos lingüístics a la televisió

Com en el cas de Bèlgica, a Suïssa hi ha **tres autoritats reguladores de la radiodifusió diferents que representen a les tres principals comunitats lingüístiques** (BAKOM, OFCOM i UFCOM). Aquests organismes són, com a mínim, indicatius de l'existència de tres mercats diferenciats que hi ha al país segons la llengua oficial. De tota manera, en l'àmbit públic hi ha una gran empresa, la SRG SSR idée suisse (finançada amb la taxa d'accés a la televisió que han de pagar tots els ciutadans) que és propietària de diversos canals, i que ha facilitat l'accés de la televisió als ciutadans en les tres llengües oficials des de qualsevol territori de l'estat (també emeten un programa en romanx que s'emet en el canal SF1).

2.17.2. L'alemany, el francès i l'italià a les televisions privades generalistes

Els canals privats suïssos estan, doncs, produïts per a una comunitat lingüística específica. Al cantó italià hi ha el canal TeleTicino, emès en italià. Al cantó francès hi ha la M6 Suisse, TVM3 i Rouge TV, emesos en francès. Al cantó alemany, trobem els canals Sat1 Schweiz, 3+, StarTV, U1TV, Viva Schweiz, RTL Schweiz, RTL II Schweiz, Vox Schweiz, ProSieben i Kabel 1 Schweiz, amb la programació en alemany.

²⁷ <http://www.tlfg.ulaval.ca/AXL/europe/suede.htm>

²⁸ <http://www.tlfg.ulaval.ca/AXL/europe/suisse.htm>

A part d'aquesta oferta nacional, els telespectadors de cada comunitat també tenen accés a altres canals privats en la seva llengua produïts en els països veïns (Itàlia, França i Alemanya/Àustria).

3. ANÀLISI DELS RESULTATS. COMPARATIVA AMB EL CAS CATALÀ

A partir d'aquests resultats, doncs, hem elaborat un quadre-resum que ens permet fer una primera aproximació gràfica a la situació del català respecte les comunitats lingüístiques europees comparables pel que fa a l'ús de les seves llengües oficials a les televisions privades estatals.

Tot i que fins ara hem fet l'anàlisi per països per raons metodològiques, aquest quadre està fet en base a les llengües estudiades (ordenades segons el rànquing del nombre de parlants) perquè l'objecte d'interès de l'estudi són bàsicament les llengües i el seu mercat potencial.

Llengua	Estat	Nombre de parlants	Accés lingüístic a les televisions privades d'àmbit estatal*
1 Català	Espanya	9.100.000	NO
2 Suec	Suècia	7.700.000	SÍ
3 Búlgar	Bulgària	6.200.000	SÍ
4 Serbocroat	Sèrbia	5.840.000	SÍ
5 Neerlandès	Bèlgica	5.400.000	SÍ
6 Danès	Dinamarca	5.000.000	SÍ
7 Finès	Finlàndia	4.900.000	SÍ
8 Eslovac	Eslovàquia	4.600.000	SÍ
9 Noruec	Noruega	4.400.000	SÍ
10 Alemany	Suïssa	4.250.000	SÍ
11 Francès	Bèlgica	4.000.000	SÍ
12 Serbocroat	Croàcia	3.940.000	SÍ
13 Lituà	Lituània	2.900.000	SÍ
14 Eslovè	Eslovènia	1.700.000	SÍ
15 Letó	Letònia	1.400.000	SÍ
16 Francès	Suïssa	1.250.000	SÍ
17 Estonià	Estònia	930.000	SÍ
18 Maltès	Malta	420.000	SÍ
19 Luxemburguès	Luxemburg	351.000	SÍ
20 Suec	Finlàndia	292.000	SÍ

21	Islandès	Islàndia	270.000	Sí
22	Italià	Suïssa	250.000	Sí

*Nota: El fet que Suïssa i Bèlgica tinguin un mercat televisiu segregat lingüísticament, fa que s'hagi valorat l'accés lingüístic que té cada mercat a l'àrea territorial que el delimita.

Tal com hem vist en el primer apartat de l'estudi, **no hi ha cap televisió privada espanyola d'àmbit estatal que faciliti l'accés dels consumidors catalanoparlants a la programació en la seva llengua pròpia**, sinó que hi ha una negació absoluta d'aquesta realitat lingüística del mercat català. De l'observació d'aquest quadre, podem afirmar que no hi ha cap llengua oficial de 9 milions o menys de parlants (excepte els casos de menys de 150.000 parlants), que no sigui la llengua d'un o més canals privats d'àmbit estatal o més importants del país. **L'única excepció és el català.**

Així doncs, el català es troba amb una situació de **greuge comparatiu** clar respecte al tracte que reben totes les altres comunitats europees comparables. Per exemplificar-ho, resulten especialment interessants els casos que resumim tot seguit:

A) **Bèlgica i Suïssa:** dos països que no tenen un mercat d'àmbit estatal sinó segregat lingüísticament, i on els telespectadors de totes les comunitats lingüístiques comparables a la catalana tenen una oferta de televisió privada en la seva llengua, en el territori on és llengua pròpia, proporcionada per empreses estatals (sense comptar l'oferta dels països veïns de la mateixa comunitat lingüística). En el cas de Bèlgica trobem canals líders en audiència com VTM i VT4 (neerlandès) o RTL-TF1 (francès); i en el cas de Suïssa, un canal privat en italià, 3 en francès i 9 en alemany.

B) **Brussel·les:** una regió oficialment bilingüe, la població té accés a una àmplia oferta de canals privats en ambdues llengües oficials. La població neerlandesa, malgrat no superar el 20% de la població, té una oferta de televisió privada en condicions molt similars a les de la població francòfona de la regió, és a dir, televisions temàtiques que emeten en neerlandès o bé en la llengua original del programa (sobretot pel·lícules) amb subtítols en neerlandès.

C) **Malta i Luxemburg:** es tracta de dos casos paradigmàtics en què les llengües pròpies i oficials, amb un mercat molt petit (el maltès, amb uns 420.000 parlants, i el luxemburguès, amb uns 351.000 parlants, respectivament) i en un context de plurilingüisme oficial, són emprades de forma normal per les televisions privades del país.

D) El cas d'**Islàndia** també és remarcable perquè es tracta d'un mercat d'encara no

300.000 telespectadors potencials, on l'anglès és una llengua compresa per la majoria de la població (la primera televisió va ser en anglès) i en canvi compta avui dia amb tota l'oferta televisiva privada islandesa en la seva llengua. Hi ha altres casos, com **Suècia i Dinamarca**, on malgrat el domini generalitzat de l'anglès per part de l'audiència, també, les televisions privades inverteixen en l'oferta dels continguts en la llengua pròpia i oficial del país.

E) D'altra banda, també trobem el cas d'**Eslovàquia**, on les principals televisions privades inverteixen en el doblatge en eslovac de la majoria dels programes que importen d'altres països. Aquest cas, doncs, és d'interès pel fet, essent l'eslovac una llengua amb menys parlants que el català, resulta igualment rendible per a les televisions privades el doblatge dels programes en la llengua pròpia i oficial d'aquell mercat.

F) Hi ha països que han creat una sèrie de **mesures lingüístiques per al sector televisiu**, de manera que qualsevol televisió que emeti al país està obligada utilitzar la llengua oficial, encara que sigui amb subtítols, doblatge o veu en off. Tres exemples en són Letònia, Lituània i Islàndia.

III. CONCLUSIONS

- La manca d'una normativa estatal que garanteixi la presència de les llengües oficials a l'estat espanyol diferents del castellà a l'àmbit de les televisions privades espanyoles facilita la consolidació del panorama actual marcat per un **ús monopolitzador i hegemònic de la llengua castellana. Aquesta conducta uniformadora és aplicada pel 100% de les televisions analitzades.**
 - Telecinco, Antena 3, La Sexta i Cuatro actuen amb **desinterès i conformisme** respecte la problemàtica, davant la infrarepresentació de la pluralitat lingüística existent. A més, s'aprecia l'acceptació total d'aquesta política deformadora que s'assumeix amb naturalitat. Fins i tot s'ha accentuat en els darrers anys amb l'eliminació de desconexions territorials o l'absència del català en sectors innovadors i joves com els seus llocs web. En cap aspecte s'observen variacions remarcables entre cadenes.
 - En el **tractament de fets reals**, als programes informatius, és on hi ha més presència d'elements propis de la diversitat lingüística estatal. Tot i això, després d'haver analitzat el tractament que reben les intervencions de figures públiques catalanoparlants i de persones anònimes catalanes, es confirma una tendència: **qui no acostuma a expressar-se en llengua castellana, apareix fent-ho en aquests espais informatius.** Les xifres són clares: és així en el **78,2% de les personalitats**, pel **96% dels individus anònims.**
 - La **presència del català** representa una **anomalia** en el desenvolupament d'aquests programes. Apareix en **episodis aïllats i minoritaris**, fet que provoca una sensació d'exotisme. Quan apareix s'ha comprovat que les televisions preferentment **subtitulen les declaracions fetes en català**, com passa en el **58,8% de les personalitats** i el **66,6% de les persones anònimes.**
 - En l'àmbit de la ficció la situació s'agreuja més. En les sèries de ficció hi ha **una absència total de la llengua catalana en les sèries espanyoles que es programen.**
 - Quant al cinema, aquesta mancança es troba agreujada pel fet que **cap televisió estudiada ofereix la possibilitat de consumir en llengua catalana les pel·lícules que emet i que disposen de doblatge en català.** Aquesta opció és inaccessible tant a través del servei DUAL com per subtítols. Això és especialment significatiu si tenim en compte que **TV3 cedeix gratuïtament la versió catalana del film a tota televisió que ho sol·liciti.**
- A més, la **programació de pel·lícules produïdes i estrenades en català és residual.** Quan això succeeix el film és emès en castellà.

. Si es compara aquesta situació amb la d'altres països democràtics s'observa que **en cap de les 21 comunitats lingüístiques europees estudiats passa que una llengua oficial de menys parlants que el català, és a dir, de menys de 9 milions de parlants, no sigui una llengua utilitzada de manera total o parcial en la programació de canals privats d'àmbit estatal** (a excepció de les llengües minoritàries de menys de 150.000 parlants). La invisibilitat de la llengua catalana, doncs, resulta única i excepcional a nivell europeu, ja que les televisions privades espanyoles no inclouen mai aquesta en l'emissió de la seva programació, ja sigui com a llengua original dels programes emesos o bé en la traducció d'aquests.

IV. BONES PRÀCTIQUES

A continuació es suggereix un catàleg de bones pràctiques a les televisions privades d'àmbit espanyol.

Per començar, fem aquestes propostes relacionades amb la millora de l'ús de la llengua catalana en aquest sector:

1. Atesa la pluralitat lingüística de l'estat espanyol, els espais informatius tenen l'obligació de reflectir fidelment aquesta realitat, utilitzant el català com a llengua oficial a l'estat espanyol i d'ús habitual per uns 9 milions d'espectadors potencials.

Així, podem apuntar diversos models o estratègies, en funció també de les observacions fetes en el context europeu:

a) Oferir informatius en llengua catalana. Un exemple europeu seria Luxemburg la televisió privada RTL Télé Lëtzebuerg que emet normalment en luxemburguès, però igualment produeix un informatiu diari en francès. Com aquesta televisió, doncs, es podria produir un informatiu diari en català (en el aquell cas, es tracta del francès) malgrat no sigui la llengua vehicular del canal.

b) Oferir els programes informatius amb la possibilitat de subtítols en altres llengües. El mateix exemple anterior serveix en aquest cas, ja que RTL Télé Lëtzebuerg ofereix un informatiu en luxemburguès subtítulat en francès i alemany.

c) D'altra banda, totes les declaracions de persones que s'insereixin haurien de ser realitzades en la llengua d'elecció del protagonista. Si es tracta d'una llengua diferent a la vehicular del mitjà, la millor solució són els subtítols. Aquesta opció no només és més coherent amb la realitat, sinó que implica un major respecte tant per l'autor de la declaració com, sobretot, pel segment de l'audiència que té com a llengua pròpia el català.

2. L'emissió de pel·lícules en llengües no oficials a l'estat s'ha d'oferir sempre en català i en les mateixes condicions amb les que s'oferix la versió en castellà. Això vol dir que si s'emet una pel·lícula doblada i hi ha el doblatge en català disponible, s'hauria de poder escollir aquesta opció a través del sistema dual que permet la TDT. En el cas de no existir cap còpia doblada en llengua catalana, llavors hi hauria d'haver com a mínim l'opció de veure's en versió original amb subtítols en català. Convé recordar, en aquest punt, que TV3 ofereix gratuïtament els seus doblatges a la resta de televisions. També, convé esmentar que la nova Llei del cinema de Catalunya aprovada aquest any condiona els usos lingüístics de l'oferta cinematogràfica en aquest territori, amb la qual cosa es pot preveure, un cop s'apliqui, un increment important de l'oferta de pel·lícules cinematogràfiques en llengua catalana.

3. L'emissió de pel·lícules que tenen el català com a llengua original s'han d'emetre en

aquesta versió original, i amb l'opció de subtítols en altres llengües.

Es detecta un dèficit pel que fa a l'emissió d'aquestes pel·lícules que s'hauria de corregir pel fet que no es respecta la pluralitat lingüística, alhora que es discrimina una part important dels ciutadans de l'estat espanyol; però també, perquè s'estableix, un cop més, un greuge comparatiu entre els teleespectadors de la comunitat catalanoparlant i els de totes les altres comunitats europees comparables.

4. Les desconexions en les diferents llengües pròpies són una pràctica que s'ha perdut i que **convindria recuperar com a mesura inicial, per acabar finalment oferint una programació normalitzada en llengua catalana.** Entenem, doncs, que aquest seria un primer pas per tal d'ampliar progressivament l'ús del català fins a oferir als teleespectadors la possibilitat d'escollir tots els continguts en llengua catalana.

5. Es podrien establir acords amb els poders públics per tal d'afavorir una altra llengua en la programació, tal i com és el cas de la televisió privada luxemburguesa RTL Télé Lëtzebuerg.

D'altra banda, hi hauria una sèrie de mesures més encaminades a introduir el discurs de les televisions privades del pluralisme cultural i lingüístic a l'estat espanyol:

1. Els informatius han d'informar amb major normalitat de qüestions relacionades amb les llengües cooficials a l'estat, i no fer-ho només en contextos negatius o de polèmica. El plurilingüisme de l'estat cal considerar-lo, a nivell editorial, com una de les seves riqueses.

2. En el cas de notícies de l'àmbit cultural caldria no només trencar el centralisme de parlar d'esdeveniments que passen a Madrid, sinó **incloure també la crònica d'estrenes o espectacles en català**, que ocorren en els territoris de parla catalana.

3. Les sèries i altres formats de ficció tenen també un compromís en la **creació d'un imaginari col·lectiu** coherent amb la realitat. Com és evident, la localització geogràfica d'un programa de ficció marca absolutament el rang de llengües que s'hi esolten. En aquest sentit, una bona pràctica per a les televisions consisteix en **diversificar els escenaris dels seus productes de ficció i, en el cas dels que passin a indrets on hi ha més d'una llengua, recollir aquest fet.** També en aquest cas el subtítol pot ser un sistema molt adequat, i pot esdevenir perfectament plausible per a l'espectador televisiu tenint en compte el precedent existent de pel·lícules cinematogràfiques on s'utilitza més d'una llengua.

V. MESURES DE PRESSIÓ

Recollim aquí les possibles mesures de pressió encaminades a millorar la presència del català a les televisions privades d'àmbit estatal:

- **Diàleg i negociació.** Fer arribar a les televisions un catàleg de bones pràctiques i negociar-ne l'aplicació.
- **Sensibilització i difusió.** Paral·lelament, establir una campanya de sensibilització als territoris de parla catalana sobre els drets dels espectadors i el greuge comparatiu existent amb altres comunitats lingüístiques europees comparables, i donar a conèixer el catàleg de bones pràctiques perquè els espectadors tinguin els recursos necessaris per poder fer pressió demanant el compliment de les propostes del catàleg.
- **Pressió.** Iniciar una campanya de demandes dels espectadors a través sobretot dels serveis d'atenció a l'espectador que tenen les cadenes però també altres mitjans mediàtics com la premsa escrita.
- **Popularització del conflicte.** Fer una campanya amb diferents personatges que són mediàtics a nivell estatal, com ara esportistes, polítics, actors, dobladors, etc., que expressin la seva disconformitat pel fet que la llengua catalana no sigui present en cap àmbit de les televisions privades. No necessàriament caldria que fossin catalanoparlants habituals.
- **Crear complicitats.** Efectuar reunions amb persones implicades en els diferents estaments de defensa de la llengua catalana i del món de la comunicació audiovisual, per tal d'avaluar possibles respostes conjuntes des de la societat civil.

VI. ARGUMENTARI

Seguidament recollim un argumentari per defensar la legitimitat de l'aspiració d'introduir el català a les televisions privades d'àmbit estatal

1. **Mandats del marc jurídic d'aplicació.** Les televisions privades d'àmbit estatal tenen el deure genèric de respectar la diversitat lingüística i el foment de la cohesió territorial. Així mateix, segons la Llei 46/1983, de 26 de desembre, reguladora del tercer canal televisiu, i la Llei 10/1988, de 3 de maig, que regula la televisió privada, l'activitat de les televisions privades ha de respectar el pluralisme lingüístic.
2. **Compromís del sector.** Les televisions han de tenir un comportament responsable amb el sector audiovisual del conjunt de l'estat, i això inclou també respectar els usos lingüístics de les produccions que tenen el català com a llengua vehicular.
3. **Respecte i responsabilitat social** davant de l'audiència que té el català com a llengua oficial. Una part força important de l'audiència té com a llengua oficial el català, que a més és la llengua pròpia d'un terç del territori estatal i parlada per més de 9 milions de persones.
4. **Respecte per les persones que fan declaracions en llengües oficials a l'estat diferents al castellà.** En el cas de recollida de declaracions, és coherent i es fa a tots els països europeus plurilingües: la declaració d'una persona en una llengua oficial s'emet en la llengua original.
5. **Visió esbiaixada de la realitat.** Els espectadors de comunitats autònomes monolingües tenen un retrat esbiaixat del conjunt de l'estat si perceben que es tracta d'un territori clarament monolingüe.
6. **Reflex real de la societat.** Forma part de l'obligació ètica d'una televisió reflectir de manera acurada la realitat del seu àmbit d'emissió. No evidenciar la presència del català en contextos situacionals on és la llengua pròpia o la llengua habitual dels protagonistes implica una manipulació clara de la realitat en favor del monolingüisme en castellà.

7. **Un cas únic a Europa.** L'espanyol és un cas únic de discriminació al sector de les televisions privades. De 21 casos europeus comparables a la comunitat lingüística catalanoparlant, no n'hi ha cap en què no s'utilitzi la llengua oficial d'aquestes comunitats per emetre la totalitat o alguns dels programes de les televisions privades d'àmbit estatal. Així, no hi ha cap llengua oficial dels països europeus democràtics amb menys de 9 milions de parlants (exceptuant les que tenen menys de 150.000 parlants) que es trobi la situació de discriminació que es troba la llengua catalana. Fins i tot llengües com l'islandès, el luxemburguès i el maltès, que no arriben als 500.000 parlants, són presents a la programació de les televisions privades d'àmbit estatal, essent les dues últimes, llengües que es troben en un context de plurilingüisme oficial.

GLOSSARI

Aquestes són les definicions dels termes més destacats de l'estudi, les paraules clau adaptades amb les que hem treballat, que ajudaran interpretar-lo. Es troben ordenades per ordre alfabètic:

Dual

Sistema de televisió que permet disposar de versions lingüístiques d'àudio diferents per a una mateixa versió de vídeo. Ofereix alternatives per qui desitgi consumir els continguts televisius en una altra llengua que no és aquella amb la que s'estan emetent.

Personalitats

Grup integrat per polítics i figures públiques que saben parlar català i l'àmbit d'influència dels quals és, o fou en el passat, algun territori de parla catalana de l'estat espanyol. Així doncs, s'han classificat com a personalitats aquelles persones que són conegudes per la gran majoria de la població de Catalunya, ja sigui pel seu càrrec polític, com pel fet d'exercir un paper dins la societat que l'identifica com a figura pública.²⁹

Persones anònimes

S'han detectat i recollit les aparicions fetes per persones anònimes catalanes, tant si han estat consultades per professionals de la informació com si les seves intervencions han estat enregistrades mentre desenvolupaven alguna activitat personal i posteriorment han estat emeses.

En aquest apartat hem analitzat els casos de persones de Catalunya, ja que l'estudi se centra en analitzar les televisions privades estatals que emeten al Principat. L'anàlisi s'ha basat en ciutadans de Catalunya, amb independència del seu origen.

També s'han inclòs en aquest grup els professionals de diversos sectors que han aparegut etiquetats amb els corresponents càrrecs i les activitats dels quals no els projecten al gran públic (directius d'empreses o representants d'entitats).

S'han tingut en compte els escenaris on transcorria la notícia i els espais de les intervencions, fossin explicitats pel programa informatiu o no. En aquesta darrera situació només hem comptabilitzat aquelles aparicions fetes des de llocs reconeixibles de la geografia catalana o que de l'anàlisi de la peça informativa se'n desprengués el marc referencial català.

²⁹Entre les figures excloses d'aquesta classificació hi ha els esportistes que realitzen les seves ocupacions a entitats de fora dels territoris de parla catalana i que no gaudeixen d'una popularitat global que transcendeixi el seu àmbit. (p.e. Fran Mérida, jugador de Club Atlético de Madrid).

Productes de ficció

El concepte engloba tots els programes de ficció narrativa, originals o adaptats, que impliquen la intervenció d'actors que representen una situació determinada (Fernández Díez i Martínez Abadía, *Producció audiovisual*, 2007). La seva producció comporta la localització o construcció d'escenaris. L'informe es centra a identificar si algun d'aquests productes de producció espanyola, de temporalització diversa, transcorren en territoris de parla catalana o hi apareixen personatges catalanoparlants (ens fixem si apareixen parlant català o, si es desprèn en algun moment que el català és la seva llengua). Les categories que formen el gènere van des de les sèries dramàtiques fins a les comèdies de situació (*sitcoms*). Amb l'anàlisi d'aquests productes es pretén detectar el tractament de la llengua dins de l'àmbit de l'entreteniment.

Programes informatius

S'ha treballat amb el concepte tradicional d'informatiu, que engloba els diferents blocs temàtics en un mateix espai. Aquesta delimitació ha estat necessària per al desenvolupament inicial de l'estudi com a conseqüència de les decisions de les cadenes analitzades *Antena 3*, *La Sexta* i *Cuatro* d'emetre la informació meteorològica, en el cas de la primera, i la secció d'esports, pel que fa a les altres dues, en espais diferenciats a la graella televisiva. Ara bé, aquest plantejament pateix una variació a *La Sexta*, ja que als caps de setmana el bloc d'esports s'uneix a la informació general i es converteix en un mateix espai. Mitjançant l'estudi empíric dels informatius es busca identificar els usos lingüístics dels fets reals que transcorren dins del marc referencial català.

Publicitat exterior

És aquella publicitat que utilitza espais públics per fer arribar el missatge del producte o servei al públic potencial. Es tracta d'un sector que s'està sofisticant en els últims anys a la vegada que amplia el seu camp d'actuació cap a nous suports del mobiliari urbà. La publicitat exterior és un complement de la publicitat als mitjans de comunicació com la premsa, l'altre suport publicitari d'anàlisi que tenim en compte en aquest informe.

Subtítol

És el "text que apareix superposat a la part inferior de la pantalla del televisor"³⁰. Actualment, les televisions ofereixen el servei de subtítols als espectadors dels continguts que difonen, siguin cinematogràfics o d'altres.

Teletext

Sistema teleinformàtic en què la informació, en imatges fixes, sobretot texts i gràfics, és transmesa juntament amb els programes televisius ordinaris, mitjançant senyals

³⁰ Font: *Gran Diccionari de la llengua catalana*. Gran Enciclopèdia Catalana.

codificats³¹. Es tracta d'un servei amb finalitats informatives que ofereixen totes les televisions analitzades i que tracta continguts tan interns com externs al seu funcionament.

Televisió digital terrestre (TDT)

segons la definició que es desprèn del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, sabem que la TDT "és el sistema de difusió del senyal de televisió que utilitza la tecnologia digital per transmetre la imatge, el so i altres serveis mitjançant les ones terrestres". La TDT "ha substituït la televisió analògica", sistema que va desaparèixer a tot l'estat espanyol el 3 d'abril de 2010. Aquesta va ser la data de l'anomenada "apagada analògica" que va significar el final de la televisió analògica com a sistema de difusió del senyal televisiu que passa a ser digitalitzat. Aquest és un procés que "es produeix a tot Europa i es fa en compliment de la normativa europea".

Televisió privada en obert

Canal de televisió de capital privat. Tal com explica Albert Sàez Casas (*Sociologia de la comunicació de masses*, 2007), a diferència dels mitjans de propietat pública que tenen com a accionista principal o únic els poders públics, bé d'àmbit continental, estatal, autonòmic o municipal, els mitjans de propietat privada tenen com a accionistes persones físiques o jurídiques de dret privat. En el cas de les cadenes estudiades - **Telecinco**, **Antena 3**, **La Sexta** i **Cuatro**- es tracta d'empreses estatals que actuen a l'interior de les fronteres de l'estat espanyol i que emeten al territori de Catalunya. L'economia de mercat va permetre la seva entrada al món de la comunicació mediàtica (a l'estat espanyol l'any 1988), fet que requereix una forta inversió per part d'unes institucions econòmiques que tenen l'esperança d'obtenir un rendiment en forma de beneficis. La seva participació es considera la base que assegura el pluralisme dels mitjans de comunicació que exigeix el sistema democràtic.

Versió original (V.O.)

És la versió d'una producció audiovisual que s'exhibeix amb la banda sonora original³².

³¹ La *Gran Enciclopèdia Catalana* en fa la definició tècnica.

³² Font: *Gran Diccionari de la llengua catalana*. Gran Enciclopèdia Catalana.

FONTS

- Programes informatius, productes de ficció i pel·lícules de cinema emesos per *Telecinco*, *Antena 3*, *La Sexta* i *Cuatro* durant els períodes analitzats.
- Entrevistes amb professionals que desenvolupen les seves funcions a l'estructura de les televisions objecte d'anàlisi.
- Contacte directe amb membres de diferents sectors implicats en major o menor mesura en l'elaboració de continguts televisius i productes audiovisuals. Aquí hi trobem treballadors de Televisió de Catalunya, representants de l'Acadèmia del Cinema Català, de l'Institut Català de les Indústries Culturals (ICIC) i de les empreses de producció cinematogràfica nacional.
- Publicacions periòdiques especialitzades en el gènere televisiu.
- Manuals acadèmics vinculats a l'àmbit comunicatiu.

Fernández Díez, F., Martínez Abadía, J., (2007). "Producció audiovisual". Barcelona: UOC.

Giddens, A. (1989), "Sociology", Polity Press, United Kingdom.

González, M. J., Espinar, E., Martínez, R. y Frau, C., (2004). "Sociología de la comunicación". Alacant: Compás.

Sàez Casas, Albert. (2007). "Sociologia de la comunicació de masses". Barcelona: UOC.

Generalitat de Catalunya; Barcelona, 2007, "El català, llengua d'Europa"

- Informes publicats anteriorment que versen al voltant dels usos lingüístics a la televisió i sobre l'espai cultural català.

La TDT local als Països Catalans: una oportunitat perduda per millorar la vertebració de l'espai català de comunicació, (març 2010), Informe Media.cat

Usos lingüístics en els canals privats de TDT d'àmbit català , (juny 2010), elaborat per la Plataforma per la Llengua.

- Internet

Telecinco: <http://www.telecinco.es>

Antena 3: <http://www.antena3.com>

La Sexta: <http://www.lasexta.com>

Cuatro: <http://www.cuatro.com>

Enciclopèdia Catalana: <http://www.enciclopedia.cat/>

Teleprograma: <http://www.teleprograma.tv/>

Web de la defensora de l'espectador de "rtve" <http://www.rtve.es/defensora/>

Aménagement linguistique dans le monde: <http://www.tlfq.ulaval.ca/AXL>

JACQUES LECLERC. Trésor de la langue française au Québec; Université Laval Québec, 2010

Ethnologue: <http://www.ethnologue.com>

SIL International; Dallas, 2010

Observatori Audiovisual Europeu de la Comissió Europea; Estrasburg, 2008

<http://mavise.obs.coe.int>

- **Legislació:**

Ley 10/1988, de 3 de mayo, de Televisión Privada.

Ley 4/1980, de 10 de enero, de Estatuto de la Radio y la Televisión.